

APEK

**Agencija za pošto in elektronske
komunikacije Republike Slovenije**

Stegne 7, p. p. 418

1001 Ljubljana

telefon: 01 583 63 00, faks: 01 511 11 01

e-naslov: info.box@apek.si, <http://www.apek.si>

davčna št.: 10482369

Poročilo o razvoju trga elektronskih komunikacij za tretje četrletje 2012

Ljubljana, december 2012

Predmetno poročilo je informativne narave. Vsebuje podatke pridobljene skozi četrletna zbiranja ali drugače zbrane podatke. Pri izračunih penetracije so uporabljeni podatki Statističnega urada Republike Slovenije, in sicer za število gospodinjstev podatek iz popisa prebivalstva leta 2002, ter za število prebivalcev uradno objavljeni podatki po posameznih obdobjih. Vsa neskladja s podatki iz predhodno objavljenih poročil so posledica popravkov podatkov, ki so jih posredovali operaterji. Zaradi naknadnih popravkov so možna odstopanja od že predhodno objavljenih podatkov. Analize, ki v tem poročilu niso vključene, so lahko vključene v naslednjem ali drugih poročilih Agencije. Agencija si pridružuje pravico odločanja o vsebini svojih poročil.

Kazalo

Uvod	3
1. Trg fiksne telefonije	5
2. Trg mobilne telefonije	11
3. Širokopasovni dostop do interneta	23
4. Televizija	31
5. Konvergenca storitev	35
6. Medoperaterski širokopasovni dostop	37
Kazalo grafov	41

Uvod

Agencija je v analizi upoštevne trga »Dostop do javnih mobilnih telefonskih omrežij in posredovanje klicev iz teh omrežij (medoperaterski trg)« - preizkus treh meril ugotovila, da ta ne izpolnjuje kriterijev za predhodno (ex ante) regulacijo, zato je z odločbo razveljavila predhodno odločbo št. 38294-2/2009-7 z dne 07.08.2009, ki je določala družbo Telekom Slovenije d.d. za operaterja s pomembno tržno močjo¹. Omenjena analiza je bila izvedena skladno s Poročilom Evropske komisije o upoštevni trgi proizvodov in storitev v sektorju elektronskih komunikacij, ki so lahko predmet predhodnega urejanja (UL.L. 344/65 z dne 28.12.2007) ter Splošnim aktom o določitvi upoštevni trgov (Uradni list RS, št. 18/08), ki ne zajema več trga »Dostop do javnih mobilnih telefonskih omrežij in posredovanje klicev iz teh omrežij (medoperaterski trg)«.

Družba TSmedia d.o.o. je 25.5.2012 pri agenciji vložila vlogo za dodelitev štirimestne številke skrajšanega izbiranja, ki je namenjena dostopu do posebnih storitev/služb javnega pomena. Agencija je zato 18.6.2012 na svojih spletnih straneh objavila javni poziv za pridobitev mnenj zainteresirane javnosti². Po preteku 45 dnevnega roka je ugotovila, da ni drugih interesentov za dodelitev štirimestne številke skrajšanega izbiranja in je družbi TSmedii d.o.o. dodelila zahtevano kratko številko³.

V začetku meseca septembra 2012 je agencija preko svojih spletnih strani pozvala operaterje javnih telefonskih omrežij oz. javno dostopnih telefonskih storitev k posredovanju podatkov o implementaciji enotne evropske telefonske številke za klice v sili 112 za obdobje od 1.7.2011 do 1.7.2012⁴. Podatke v obliki izpolnjenega vprašalnika so morali posredovati vsi operaterji javnih telefonskih omrežij oz. javno dostopnih telefonskih storitev (neodvisno od tehnologije zagotavljanja javnih telefonskih omrežij oz. izvajanja javno dostopnih telefonskih storitev) do 15.10.2012.

Konec tretjega četrtletja je agencija objavila opozorilo, ki se je nanašalo na SMS klube⁵, saj je v zadnjem času opazila porast pritožb zaradi domnevnih zlorab, povezanih z neželenim včlanjevanjem v SMS klube. Ker je članstvo v SMS klubih povezano z večjimi računi za mobilno telefonijo, je opozorila potrošnike na previdnost, saj se v takšne klube lahko včlanijo, ne da bi se tega zavedali. SMS klubi so oblika neposrednega trženja, kar pomeni, da oglaševalec svoje storitve trži neposredno potencialnim strankam prek njihovih mobilnih telefonov. Trženje poteka prek SMS sporočil, ki so plačljiva. Tega pa se uporabniki lahko sploh ne zavedajo, saj oglaševalci podatke o plačljivosti sporočil pogosto zapišejo zgolj v drobni tisk oz. na drug spletni naslov.

Skladno z drugim odstavkom 7. člena Zakona o elektronskih komunikacijah (Uradni list RS; št. 13/2007-UPB1, 102/2007-ZDRad, 110/2009 in 33/2011; v nadaljevanju: ZEKom) so investitorji pred začetkom projektiranja dolžni z objavo preko spletnih strani agencije pozvati zainteresirane za soinvestiranje v novo infrastrukturo k skupni gradnji oz. zainteresirane zakupnike za tako projektirana javna komunikacijska omrežja, z rokom najmanj 20 dni za izjasnitev o takšnem interesu. Od 1.7.2012 do 30.9.2012 je bilo tako na spletni strani

¹<http://www.apek.si/izrek-odlocbe-za-upostevni-trg-15>

²<http://www.apek.si/javni-poziv-za-pridobitev-mnenj-zainteresirane-javnosti-o-dodelitvi-stirimestne-stevilke-skrajšanega-izbiranja>

³ <http://www.apek.si/telekomunikacije-novice-zakljucek-javnega-poziva-za-pridobitev-mnenj-o-dodelitvi-stirimestne-stevilke-skrajšanega-izbiranja>

⁴ <http://www.apek.si/poziv-k-oddaji-podatkov-o-implementaciji-enotne-telefonske-stevilke-za-klice-v-sili-112>

⁵ <http://www.apek.si/opozorilo-sms-klubi>

agencije http://www.apek.si/sl/pozivi_investitorjem objavljenih 9 pozivov (8 pozivov pri gradnji komunikacijske infrastrukture in 1 poziv pri gradnji druge vrste gospodarske infrastrukture) zainteresiranim soinvestitorjem v javna komunikacijska omrežja in pripadajočo infrastrukturo oz. potencialnim zakupnikom k skupni gradnji ali predvidenem zakupu zmogljivosti javnih komunikacijskih omrežij (predvsem gre za gradnje novih GSM/UMTS baznih postaj) (2 projekta družbe Telekom Slovenije d.d. in družbe Si.mobil d.d.), skrajšave optične lokalne zanke (1 projekt družbe Telekom Slovenije d.d. in 1 projekt družbe Telemach d.o.o.), nadgradnjo kabelskega omrežja (4 projekti družbe Telemach d.o.o.) in komunalne gradnje na ravni občin (1 projekt občina Središče ob Dravi)). V zgoraj navedenem časovnem obdobju je prispel 1 poziv investitorjev v druge vrste gospodarske infrastrukture investitorjem v javna komunikacijska omrežja.

Agencija je poročilo za tretje četrletje leta 2012 pripravila na podlagi četrtnega poročanja aktivnih operaterjev preko portala <https://partner.apek.si>.

Na slovenskem trgu elektronskih komunikacij je bilo na dan 30.9.2012 v uradno evidenco agencije vpisanih 150 operaterjev.

Povzetek trendov na trgu elektronskih komunikacij (nekaj glavnih ugotovitev):

- ☞ po dolgem obdobju prevlade klasične telefonije nad IP telefonijo, je slednja presegla tržni delež 50%;
- ☞ stopnja penetracije aktivnih uporabnikov mobilne telefonije na prebivalstvo je dosegla 106,9%;
- ☞ družba Si.mobil d.d. je obdržala vodilni položaj glede na število poslanih SMS, medtem ko ji je glede na število poslanih MMS slednjega prevzela družba Telekom Slovenije d.d.;
- ☞ penetraciji fiksnega širokopasovnega dostopa do interneta glede na gospodinjstvo in prebivalstvo sta se zvečali;
- ☞ konec opazovanega obdobja se je število optičnih priključkov do doma zopet zvečalo;
- ☞ trend rasti deleža IP televizijskih priključkov se nadaljuje;
- ☞ konec opazovanega obdobja so zabeležile porast vse paketne ponudbe, še vedno je največje število uporabnikov paketa trojček.

Agencija se je v preteklosti srečevala z nepravočasnim in napačnim poročanjem podatkov s strani operaterjev, zaradi česar je s časovnim zamikom objavljala četrtna poročila in posredovala zahtevane podatke drugim nacionalnim ter mednarodnim institucijam. Zato se je odločila, da bo pri zbiranju in obdelavi podatkov upoštevala statistično dopustno odstopanje zaradi neporočanih, napačnih podatkov ali podatkov v napačnih razdelkih. Obenem to pomeni, da bodo v prihodnje v grafih in tabelah prikazani podatki tistih operaterjev, ki bodo do roka posredovali podatke v četrtnih in letnih elektronskih vprašalnikih in ki s svojimi tržnimi deleži predstavljajo 95% opazovanega trga. Za vse preostale operaterje bo agencija sprovedla ustrezne postopke in ustrezno ukrepala. Skladno z navedenim bodo vsa odstopanja podatkov v grafih in tabelah posledica naknadnih poročanj in popravkov operaterjev, ki jih agencija ne bo posebej komentirala.

1. Trg fiksne telefonije

Fiksna telefonija še vedno predstavlja pomemben del trga elektronskih komunikacij, ki pa je že dobro razvit, zato je njena rast upočasnjena. Trajno rast bo v prihodnosti mogoče zagotoviti z novimi inovativnimi storitvi in poslovnimi modeli, kar bi omogočil prehod na okolje naslednje generacije, saj prinaša nove priložnosti in izzive.

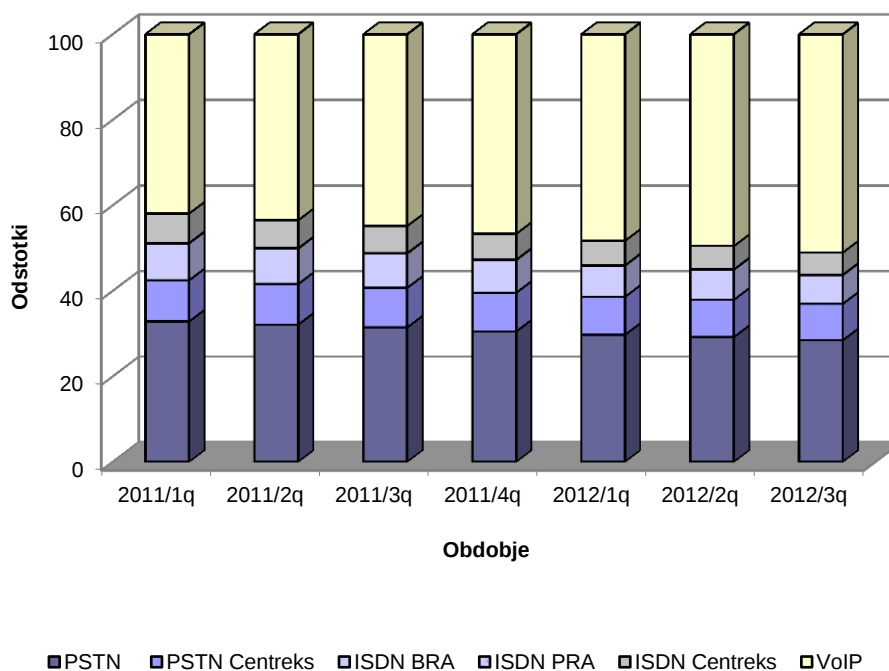
Operaterji fiksno telefonijo ponujajo kot klasično fiksno telefonijo ali kot IP telefonijo. Klasično fiksno telefonijo vse bolj nadomešča IP telefonija, kar je razvidno iz trenda rasti deleža IP telefonije na račun klasične fiksne telefonije. Slednji predstavlja upravljana IP telefonija substitut predvsem zaradi glavnih področij, ki so vključena v regulatorni vidik, in sicer: oštevilčenje, prenosljivost števil in dostop do storitev klica v sili, obveznosti medomrežnega povezovanja in povezave med dvema koncema (end to end connectivity). Vsak upravljani IP telefonski priključek ima dodeljeno telefonsko številko iz javnega številskega prostora, omogoča IP telefonsko storitev kot upravljano govorno telefonijo, za katero je značilno, da je zagotovljena njena kakovost. Struktura številke iz nacionalnega načrta oštevilčenja je definirana v priporočilu ITU-T E.164. Oštevilčenje po E.164 igra posebno vlogo, saj omogoča prejetje klicev iz tradicionalnih telefonskih omrežij. Zaradi predhodno navedenega je IP telefonija javno dostopna telefonska storitev. Javno dostopna telefonska storitev je v ZEKom opredeljena kot storitev, ki je na voljo javnosti in zajema oddajanje in sprejemanje notranjih in mednarodnih klicev ter dostop do storitev klica v sili preko števil, ki so za te storitve določene v načrtu oštevilčenja in lahko vsebuje, kadar je to primerno, eno ali več naslednjih storitev: zagotavljanje pomoči posredovalca, zagotavljanje službe za dajanje informacij o naročnikih, zagotavljanje imenikov, zagotavljanje javnih telefonskih govorilnic, zagotavljanje storitev pod posebnimi pogoji, zagotavljanje posebnih zmogljivosti za uporabnike-invalidne ali uporabnike s posebnimi socialnimi potrebami oziroma zagotavljanje storitev preko negeografskih števil. Operaterji IP telefonijo praviloma ponujajo v cenovno ugodnih paketih v kombinaciji z drugimi elektronskimi komunikacijskimi storitvami kot so širokopasovni dostop do interneta, IP televizija in mobilna telefonija.

Večina operaterjev ponuja storitev IP telefonije v cenovno ugodnih paketih storitev (dvojček oz. »double play«, trojček oz. »triple play« in četverček oz. »quadruple play«) in prav to je eden izmed najpomembnejših razlogov za spremembo razmerja med klasično in IP telefonijo. Glede na podatke iz grafičnega prikaza št. 24 je v prihodnje za pričakovati nadaljnjo rast trojčka in četverčka in s tem tudi storitve IP telefonije. Te konvergenčne (združene) ponudbe namreč vključujejo fiksno telefonijo (gre za IP telefonijo), prenos podatkov in televizijo ter pri četverčku še mobilno telefonijo, naročnik pa ima z enim operaterjem sklenjeno pogodbo za vse storitve v paketu, ki mu za navedene storitve izda enoten račun. Storitve klasične telefonije je v nasprotju z IP telefonijo cenovno nekonkurenčna in glede na to, da ni konvergenčna storitev, jo operaterji ne ponujajo v paketih storitev. Na naraščajoči trend IP telefonije tako pomembno vplivajo kombinirane ponudbe elektronskih komunikacijskih storitev operaterjev.

Družbi Amis d.o.o. in Tušmobil d.o.o. sta v opazovanem četrtletju sklenili strateško partnerstvo, v okviru katerega bo družba Amis d.o.o. v upravljanje prevzela storitve interneta, fiksne telefonije in IP televizije družbe Tušmobil d.o.o. Končni uporabniki spremembe upravljanja ne bodo občutili in bodo storitve lahko nemoteno uporabljali še naprej. Vendar pa bodo morali nekateri uporabniki fiksnih storitev zamenjati nastavitve oz. napravo, ki jo bodo

prejeli na domu. Poslovanje družbe Tušmobil d.o.o. bo v prihodnje osredotočeno na razvoj segmenta mobilne telefonije⁶.

Graf št. 1: Deleži telefonskih priključkov po tehnologijah

	2011/1q	2011/2q	2011/3q	2011/4q	2012/1q	2012/2q	2012/3q
PSTN	32,9	32,1	31,5	30,5	29,7	29,2	28,5
PSTN Centreks	9,6	9,5	9,3	9,0	8,9	8,7	8,5
ISDN BRA	8,6	8,3	8,0	7,7	7,3	7,0	6,7
ISDN PRA	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1
ISDN Centreks	6,9	6,6	6,4	6,1	5,7	5,5	5,2
VoIP	41,9	43,5	44,8	46,6	48,3	49,5	51,0

Vir: APEK 2012

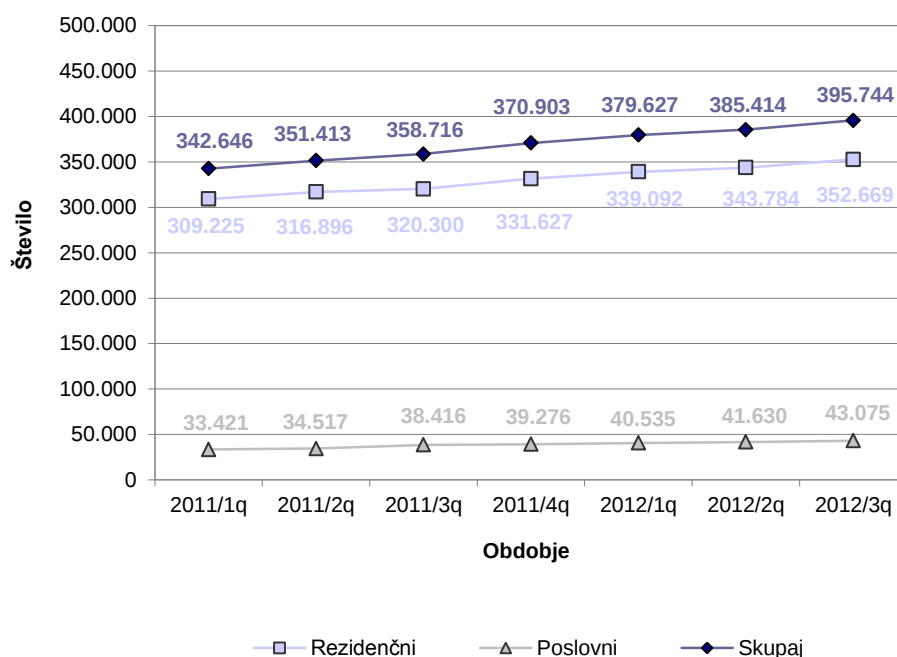
Kljub temu, da je agencija že leta 2007 z regulatorno odločbo družbi Telekom Slovenije d.d., kot operaterju s pomembno tržno močjo na tem trgu naložila metodo cenovne kapice za izračun naročin za priključke PSTN, ISDN BA ter priključke ISDN PA in z njo določila cene naročin do vključno 2011, pa delež klasične telefonije neprestano upada. Po dolgem obdobju prevlade klasične telefonije nad IP telefonijo, je slednja v tretjem četrtletju 2012 presegla tržni delež 50%. Iz zgornje tabele je razvidno, da je njen delež večji za 1,5% točke in je konec opazovanega obdobja znašal 51,0%. Delež klasične telefonije je tako konec opazovanega obdobja znašal 49,0%.

⁶ Vir: Navedbe tiskanih medijev julij – september 2012

Le nekateri alternativni operaterji gradijo svojo dostopovno infrastrukturo, vendar je pokritost s slednjo v večini primerov nezadovoljiva (predvsem na ruralnih področjih) ali pa operaterji nimajo svoje lastne infrastrukture, zato se poslužujejo reguliranih oblik dostopa. Slednji javno dostopne nacionalne telefonske storitve na fiksni lokaciji ponujajo prek infrastrukture družbe Telekom Slovenije d.d., ki jim je dostopna na podlagi storitev reguliranih medoperaterskih trgov (npr. storitev medoperaterskega zakupa naročniških priključkov - WLR, razvezava krajevne zanke - LLU). Zaradi regulacije na medoperaterskih trgih je bil na trg fiksne telefonije tako omogočen vstop tudi novim alternativnim operaterjem ponudnikom IP telefonije. Prav bitni tok in razvezava krajevne zanke (LLU - *Local Loop Unbundling*) omogočata, da operaterji brez lastne infrastrukture zagotavljajo poleg širokopasovnega dostopa do interneta in IP televizije tudi IP telefonijo. Obenem je potrebno omeniti, da lahko alternativni operaterji ponudijo javno dostopne nacionalne telefonske storitve na fiksni lokaciji s pomočjo storitve izbire in predizbire (CS/CPS)⁷.

Na slovenskem trgu fiksne telefonije je bilo v tretjem četrtletju 2012 aktivnih 13 operaterjev, ki ponujajo storitev IP telefonije. Skupno število IP telefonskih priključkov teh operaterjev je konec minulega četrtletja znašalo 395.744. 352.669 je bilo rezidenčnih priključkov. Število slednjih se je v primerjavi s predhodnim četrtletjem zvečalo za 2,6%. Preostalih 43.075 je bilo poslovnih priključkov. Število teh je večje za 3,5%.

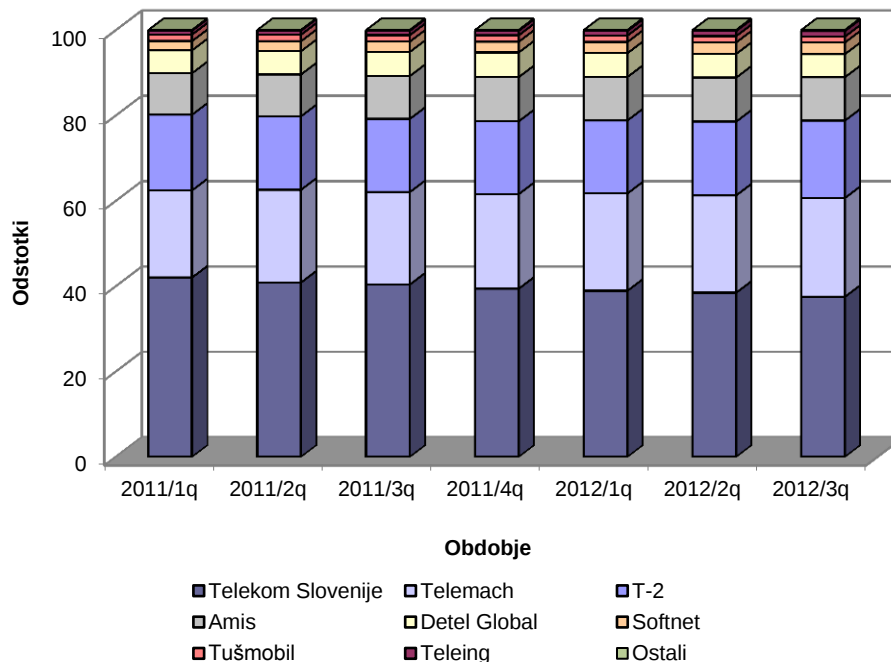
Graf št. 2 : Rast IP telefonskih priključkov

Vir: APEK, 2012

⁷ Storitvi izbire ali predizbire (CS/CPS) predstavljata indirektni dostop. V primeru obeh storitev je značilno, da je končni uporabnik naročnik Telekoma Slovenije, ki izbere operaterja za določen klic oziroma predizbere operaterja za klice v tujino, domača fiksna ali mobilna omrežja. **Izbira** operaterja je storitev, s katero naročnik Telekoma Slovenije prosto izbere izvajalca storitve tako za medkrajevne kot za mednarodne klice, s tem, da ob vsakem klicu izbere predpono za izbiro operaterja, v skladu s predpisi o načrtu oštevilčenja. **Predizbira** operaterja pa je storitev, s katero lahko naročnik Telekoma Slovenije trajno predizbere izvajalca storitve tako za medkrajevne kot za mednarodne klice, ne da bi moral pri vsakem klicu posebej izbirati predpono za izbiro operaterja ali uporabljati druge postopke za tako izbiro, pri čemer lahko to izbiro pri vsakem klicu prekliče z uporabo številke drugega izvajalca storitve.

Graf št. 3: Tržni deleži operaterjev, ki ponujajo storitve IP telefonije, po številu priključkov

	2011/1q	2011/2q	2011/3q	2011/4q	2012/1q	2012/2q	2012/3q
Telekom Slovenije	42,1	40,9	40,4	39,4	39,0	38,5	37,5
Telemach	20,4	21,7	21,7	22,2	22,8	22,8	23,2
T-2	17,7	17,2	17,1	17,1	17,1	17,3	18,1
Amis	9,7	9,8	10,1	10,4	10,2	10,3	10,2
Detel Global	5,4	5,5	5,6	5,8	5,6	5,6	5,4
Softnet	2,2	2,3	2,4	2,5	2,6	2,7	2,7
Tušmobil	1,5	1,5	1,5	1,5	1,5	1,5	1,4
Teleing	0,9	1,0	1,0	1,1	1,1	1,2	1,3
Ostali	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1	0,2	0,2

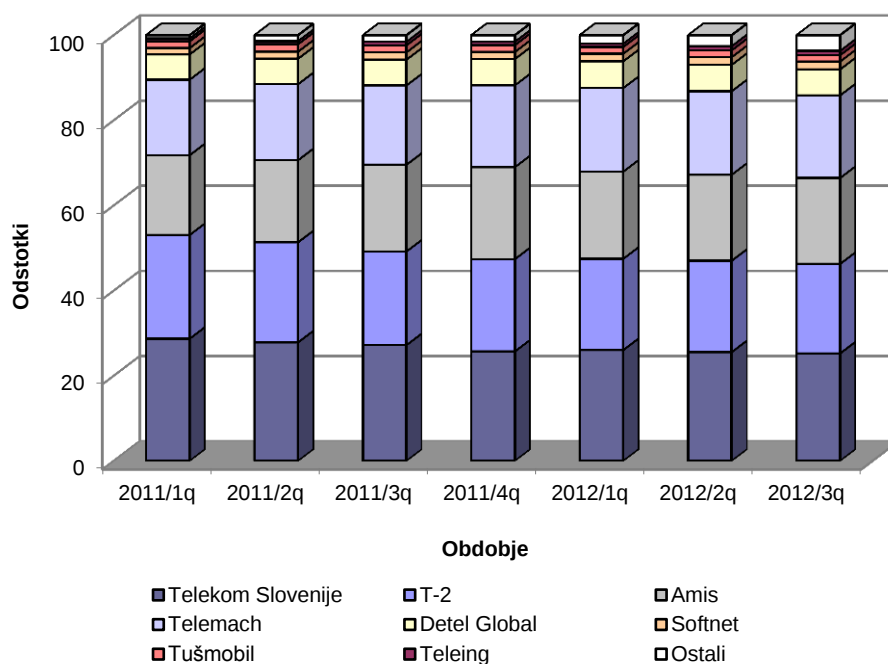
Vir: APEK 2012

Tudi v tretjem četrtletju 2012 ni prišlo do bistvenih sprememb tržnih deležev operaterjev, ki ponujajo storitve IP telefonije, kot tudi ne do prerazporeditve le-teh. Kljub največjemu tržnemu deležu po številu priključkov IP telefonije, družba Telekom Slovenije d.d. tega ne zvišuje. Poslovanje je zaključila s 37,5% deležem, kar je v primerjavi s predhodnim četrtletjem manj za 1,0% točke. Konstantno se ji s svojim tržnim deležem približuje družba Telemach d.o.o., ki je svoj delež zvečala za 0,4% točke in četrtletje zaključila s 23,2% deležem. Prav tako je svoj tržni delež zvečala družba T-2 d.o.o., in sicer za 0,8% točke ter dosegla 18,1% tržni delež. Z 10,2% tržnim deležem ji sledi družba Amis d.o.o., kateri se je ta zmanjšal za 0,1% točke. Prav tako se je zmanjšal delež tudi družbi Detel Global d.d., ki je poslovanje zaključila s 5,4%, kar je za 0,2% točke manj v primerjavi s preteklim četrtletjem.

Družbam s tržnimi deleži pod 5% se slednji, gledano kot vsota, niso spremenili. Med njimi omenimo družbo Tušmobil d.o.o., ki svoje telefonske priključke postopoma prenaša na družbo Amis d.o.o., kar ima kot posledico postopno zmanjševanje njenega tržnega deleža iz tega naslova.

Iz navedenega je mogoče ugotoviti, da se vedno več rezidenčnih in poslovnih uporabnikov odloča za prehode h konkurenčnim alternativnim operaterjem, ki uspešno gradijo svojo dostopovno infrastrukturo in tistim, ki v primeru, da nimajo svoje lastne infrastrukture, ponujajo IP telefonijo preko infrastrukture družbe Telekom Slovenije d.d., ki jim je dostopna na podlagi storitev reguliranih medoperaterskih trgov (npr. storitve medoperaterskega zakupa naročniških priključkov - WLR, dostop preko razvezane krajevne zanke - LLU).

Graf št. 4: Tržni deleži operaterjev, ki ponujajo storitve IP telefonije, po govornem prometu

	2011/1q	2011/2q	2011/3q	2011/4q	2012/1q	2012/2q	2012/3q
Telekom Slovenije	28,7	27,9	27,2	25,7	26,1	25,6	25,3
T-2	24,4	23,5	22,0	21,7	21,4	21,5	21,0
Amis	18,7	19,3	20,4	21,6	20,5	20,2	20,2
Telemach	17,7	17,9	18,6	19,2	19,6	19,6	19,4
Detel Global	5,9	6,0	6,0	6,2	6,3	6,2	6,1
Softnet	1,5	1,7	1,7	1,6	1,8	1,8	1,8
Tušmobil	1,6	1,8	1,7	1,6	1,6	1,6	1,5
Teleing	0,7	0,7	0,8	0,8	0,8	1,0	1,0
Ostali	0,7	1,4	1,5	1,5	2,0	2,6	3,7

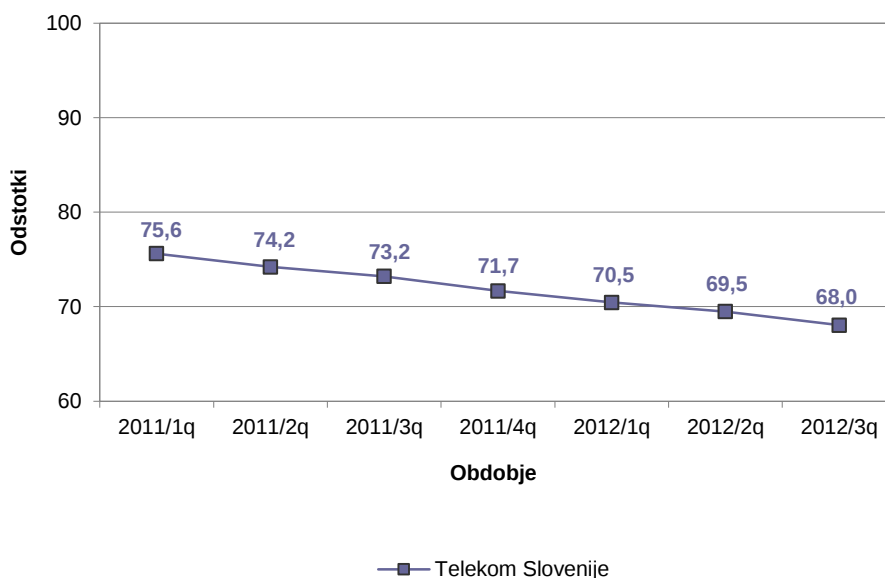
Vir: APEK 2012

Trend rasti tržnega deleža IP telefonije po govornem prometu alternativnih operaterjev se nadaljuje tudi v tretjem četrtletju 2012. Slednji se je v primerjavi z minulim obdobjem zvečal za 0,3% točke. Njihov delež konec četrtletja tako znaša 74,7%. Iz tega sledi, da se je tržni delež družbe Telekom Slovenije d.d. tudi konec tega četrtletja zmanjšal, in sicer za 0,3% točke. Družba je poslovanje zaključila s 25,3% tržnim deležem. Z ne dosti nižjim tržnim deležem 21,0% ji je zelo blizu družba T-2 d.o.o., kateri delež se je zmanjšal za 0,4% točke. Z 20,2% tržnim deležem z njima drži korak družba Amis d.o.o., kateri je gledano predhodno četrtletje ostal nespremenjen. Družba Telemach d.o.o. z 19,4% deležem je zabeležila padec slednjega za 0,2% točke. Družbi Detel Global d.d. se je tržni delež zmanjšal za 0,1% točke in

padel na 6,1%. Družbe Softnet d.o.o., Teleing d.o.o. in skupina ostalih alternativnih operaterjev skupaj so konec četrtega zaključili s 8,0% tržnim deležem, pri čemer je le-ta večji za 1,0% točko.

Razlog rasti tržnih deležev IP telefonije alternativnih operaterjev je tudi ta, da je agencija slednjim z regulatornimi odločbama za »Dostop do (fizične) omrežne infrastrukture (vključno s sodostopom ali razvezanim dostopom) na fiksni lokaciji (medoperaterski trg)« in za »Širokopasovni dostop (medoperaterski trg)« omogočila širokopasovni dostop do bakrenega in optičnega omrežja družbe Telekom Slovenije d.d. in s tem možnost ponudbe IP telefonije ter drugih širokopasovnih storitev končnim uporabnikom v Sloveniji ter tako tudi konkuriranje na maloprodajnem trgu. Tako imajo končni uporabniki možnost izbire med ponudniki fiksne telefonije, kar posredno vpliva na boljšo kakovost storitev in njihovo ceno na maloprodajnem trgu.

Graf št. 5: Tržni delež družbe Telekom Slovenije d.d. na trgu fiksne telefonije glede na število priključkov na javno telefonsko omrežje na fiksni lokaciji

Vir: APEK, 2012

Družbi Telekom Slovenije d.d. se še vedno nadaljuje trend upadanja tržnega deleža po številu priključkov IP telefonije. Njen tržni delež je bil konec opazovanega obdobja najnižji do sedaj, saj je znašal 68,0%. V primerjavi z deležem minulega četrtega je nižji za 1,5% točke.

2. Trg mobilne telefonije

V današnjem času želi biti večina ljudi ves čas dosegljiva bodisi zaradi poslovnih, bodisi zaradi osebnih razlogov. Klici na fiksni telefon zagotavljajo manjšo verjetnost dosega klicanega, saj so fiksni telefonski priključki vezani na določeno lokacijo, medtem ko je prednost uporabe mobilnih telefonov prav v tem, da omogočajo dosegljivost skoraj kjerkoli. Verjetnost, da bomo kot kličoči dosegli klicanega je ob klicu na mobilni telefon praviloma večja. Fiksna telefonija te mobilnosti ne nudi.

Z mobilnimi telefoni je komuniciranje enostavnejše in povsem neodvisno od fiksnega telefonskega omrežja, kar povečuje učinkovitost posameznika v poslovnem in zasebnem življenju. Slednje je zaradi hitrega tempa življenja zelo pomembno.

Današnji način življenja vse bolj pogojuje našo odvisnost od mobilnih telefonov. Mnogi si življenja brez mobilnih telefonov in njihovih pripomočkov zelo težko predstavljajo. Tako gospodinjstva kot tudi končni uporabniki imajo v večini primerov več kot en mobilni telefon. Ponudba storitev, namenjenih uporabnikom mobilne telefonije, je zelo raznolika, saj vključuje govorne storitve, podatkovne storitve in sporočilne storitve (SMS, MMS storitve). Med uporabniki so najbolj razširjene govorne storitve (klepeti, predali, govorni portali). Med podatkovne storitve uvrščamo predvsem dostop do interneta, prenos datotek in uporabo storitev WAP (Wireless Application Protocol). Za mnoge med nami je zelo priročno pošiljanje in branje elektronske pošte za službene in zasebne namene. Na voljo so tudi druge zanimive storitve na spletu kot so mobilno nakupovanje, rezervacije, kino sporedi, novice itd. Med mlajšimi uporabniki pa se je razširil skrajšan način pisanja SMS sporočil.

Končni uporabniki mobilne telefonije pa že dolgo niso več zadovoljni samo z govornimi in sporočilnimi storitvami. Njihove potrebe so vedno večje. Povprašujejo po različnih drugih storitvah, med katerimi je na prvem mestu dostop do interneta. Posledica tega je, da je mobilna telefonija prevzela vodilno vlogo pri uvajanju novih storitev.

Vse več uporabnikov uporablja mobilne telefone zaradi možnosti fotografiranja, predvajanja glasbe, pošiljanja in sprejemanja elektronske pošte, brskanja po spletu, uporabe različnih aplikacij ipd. in ne samo zaradi osnovne funkcije telefoniranja. Med njimi je vse več zaposlenih in mladine, katerim so tovrstne storitve nepogrešljive, zlasti mobilni internet, ki jim ves čas nudi dostop do potrebnih informacij in seveda dostopnost kjerkoli se nahajajo. Tako se dogaja, da tisti posamezniki, ki še pred kratkim niso imeli mobilnega telefona, brez njega ne morejo več. Mobilni operaterji se tako trudijo ponuditi svojim končnim uporabnikom čimveč zanimivih aplikacij.

Nadgradnje mobilnih omrežij končnim uporabnikom omogočajo hitrejše in bolj učinkovito pošiljanje in sprejemanje elektronske pošte z velikimi priponkami, nalaganje dokumentov, prenos programov, iger, filmov, glasbe ipd., brskanje po spletu, ogled multimedijskih vsebin, internetne televizije itd., kar ima za skupni imenovalac končnim uporabnikom zagotoviti oziroma vzdrževati nivo kakovosti storitev in ponuditi nove naprednejše storitve.

Trg mobilne telefonije je specifičen, saj se gostovanje v omrežjih Evropske unije regulira z Uredbo o gostovanju v javnih mobilnih komunikacijskih omrežjih v Evropski uniji, ki se nanaša na cene klicev, SMS storitve, prenos podatkov ipd.

Nova Uredba 531/2012/EC o gostovanju v javnih mobilnih komunikacijskih omrežjih v Evropski uniji (OJ L 172/10, 30.6.2012, v nadaljevanju: Uredba o gostovanju) je s 1. julijem 2012 še dodatno znižala najvišje cene za govorne in SMS storitve, poleg tega pa je uvedla še regulacijo maloprodajnih cen za podatkovne storitve, kar bo občutno zmanjšalo stroške uporabnikov za dostop do interneta. Zaščitni ukrepi za preprečevanje previsoke porabe pri podatkovnem gostovanju se z novo Uredbo o gostovanju širijo tudi na območja izven Evropske unije. Uredba o gostovanju v 3. členu operaterjem omrežij nalaga obveznost, da na razumno zahtevo omogočijo medoperaterski dostop za gostovanje tako operaterjem omrežij kot tudi izvajalcem storitev ter na podlagi smernic, ki jih je pripravil BEREC, objavijo vzorčne ponudbe do 1.1.2013. Na podlagi obveznosti iz 4. in 5. člena Uredbe o gostovanju pa morajo operaterji svojim uporabnikom od 1.7.2014 omogočiti ločen nakup storitev gostovanja, s čimer bo omogočena možnost izbire ponudnika za storitve gostovanja.

Družba Simobil d.o.o. je v začetku tretjega četrtletja 2012 na slovenskem mobilnem trgu prva začela ponujati komercialne storitve mobilne telefonije četrte generacije LTE. Uporabnikom so storitve trenutno na voljo v Ljubljani, na Brniku in Bledu. Hitrosti prenosa podatkov se gibljejo med 30 in 80 Mbit/s (v smeri proti uporabniku). Družba je za vzpostavitev omrežja LTE uporabila frekvenčni pas 1800 MHz, ki ga je doslej uporabljala izključno za tehnologijo GSM⁸.

Nadaljnji razvoj storitev informacijske družbe je v veliki meri odvisen od mobilnega interneta. Agencija se zaveda pomena zagotavljanja pogojev za izgradnjo omrežij četrte generacije ter pravočasne in kvalitetne pokritosti celotnega ozemlja Republike Slovenije. Razpis za LTE je treba po mnenju agencije pripraviti tako, da bo zagotovljena gradnja omrežij četrte generacije tudi na območjih, ki so komercialno manj zanimiva. Agencija zato z vsemi razpoložljivimi kadri pripravlja strokovna izhodišča, ki bodo združena v enem dokumentu. V njem bo podan pregled razvoja mobilnega trga ter tehnološki in tržni trendi. Podrobno bo analizirana zakonska podlaga za ravnanje s frekvenčnim spektrom v Sloveniji, podan pa bo tudi pregled stanja in predlog rešitve za rabo digitalne dividende ter zaščito ostalih storitev. Prav tako bo narejen izčrpen pregled stanja ter primerjava rabe frekvenčnega spektra za mobilne storitve v Sloveniji in v tujini. Na koncu bodo izpostavljeni primeri dobrih praks in uporabnih rešitev drugih držav na področjih razdelitve spektra, rešitev pokrivanja podeželskih območij z omrežji četrte generacije, zaščite ostalih storitev in potekov razpisov oziroma javnih dražb. Glede na dobre prakse evropskih države ter slovenske specifikke bo podan predlog nadaljnje rabe frekvenčnega spektra za elektronske komunikacijske storitve v Sloveniji ter pripravljen predlog razpisne dokumentacije za podelitev frekvenc za LTE. Omenjen dokument bo pripravljen predvidoma v začetku leta 2013, ko bo poslan tudi v javno obravnavo. To bo tudi strokovna podlaga za pripravo strategije za uporabo frekvenčnega spektra za elektronske komunikacijske storitve, ki jo pripravlja Ministrstvo za izobraževanje, znanost, kulturo in šport. Na podlagi sprejete strategije bo agencija predvidoma do konca leta 2013 pripravila razpis za LTE.

Družba Simobil d.o.o. je na Kredarici, še pred začetkom množičnih pohodov planincev, obnovila bazno postajo, ki sedaj poleg glasovne mobilne komunikacije in pošiljanja sporočil omogoča tudi mobilni internet⁹.

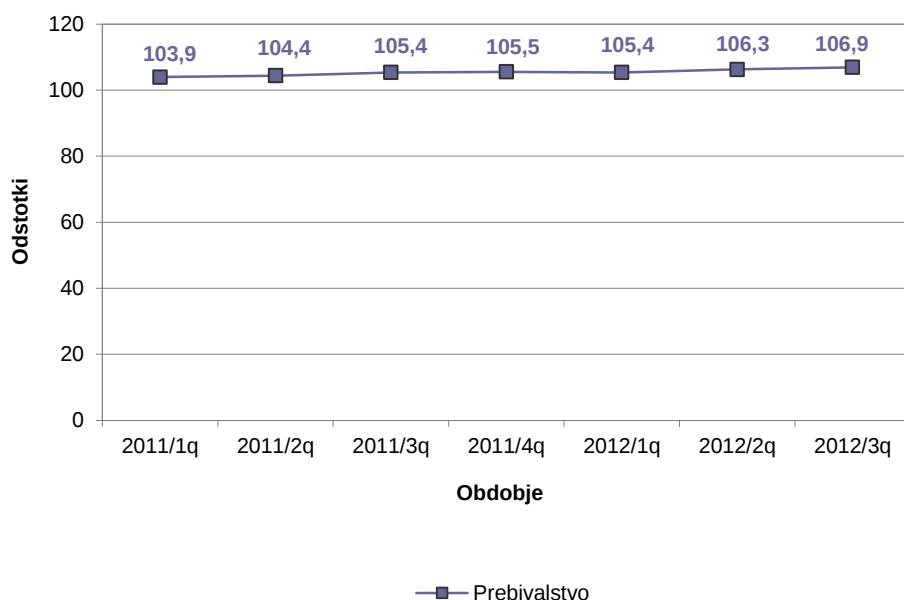
Družba Telekom Slovenije d.d. je uvedla novo storitev SIM 2, ki omogoča uporabo ene telefonske številke in enega naročniškega razmerja na dveh ločenih telefonskih karticah SIM. Tako lahko uporabniki kličejo, pošiljajo SMS in MMS sporočila ter uporabljajo prenos podatkov na dveh mobilnih napravah skupaj¹⁰.

⁸ Vir: Navedbe tiskanih medijev julij – september 2012

⁹ Vir: Navedbe tiskanih medijev julij – september 2012

¹⁰ Vir: Navedbe tiskanih medijev julij – september 2012

Graf št. 6: Penetracija aktivnih uporabnikov mobilne telefonije na prebivalstvo

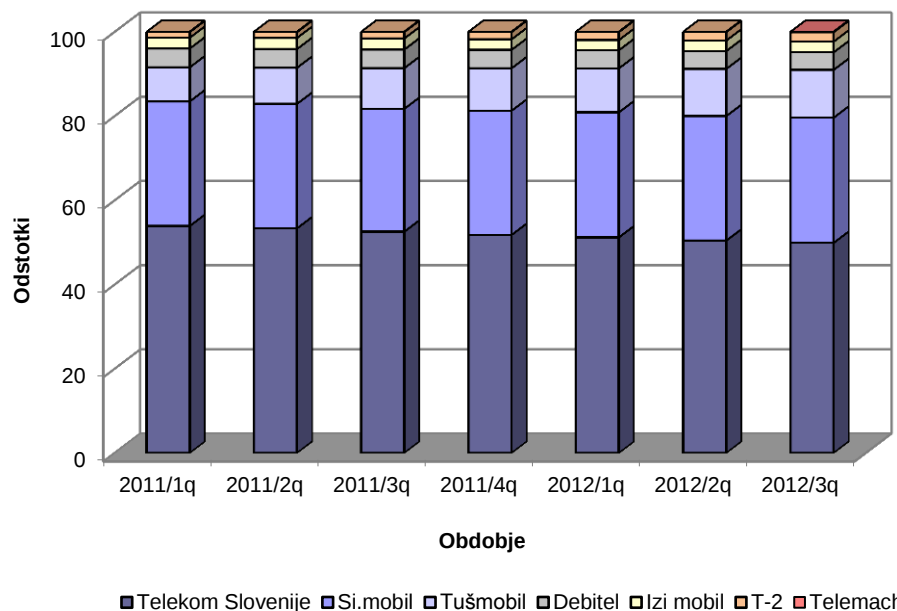

Vir: APEK, 2012

Penetracija aktivnih uporabnikov mobilne telefonije na prebivalstvo¹¹ se je v opazovanem četrtletju zvečala kar za 0,6% točke. Konec opazovanega obdobja je tako dosegla vrednost 106,9%, kar kaže na to, da veliko končnih uporabnikov uporablja več kot en mobilni telefon tako za privatno kot tudi službeno rabo. Višina penetracije je Mobilna telefonija tako še ni dosegla stopnje zasičenosti, vsled prihoda novih mobilnih operaterjev na slovenski trg pa je mogoče pričakovati nadaljnji dvig stopnje penetracije mobilnih uporabnikov.

¹¹ Agencija meri penetracijo aktivnih mobilnih uporabnikov. To so uporabniki, ki imajo kot naročniki veljavno pogodbo in so kot predplačniki vsaj enkrat v zadnjih treh mesecih opravili ali prejeli klic, poslali SMS ali MMS sporočilo oziroma uporabljali podatkovne storitve. Penetracija aktivnih mobilnih uporabnikov je izračunana kot število rezidenčnih in poslovnih uporabnikov, ki imajo kot naročniki veljavno pogodbo in so kot predplačniki vsaj enkrat v zadnjih treh mesecih opravili ali prejeli klic, poslali SMS ali MMS sporočilo oziroma uporabljali podatkovne storitve, na število prebivalcev v Republiki Sloveniji. Agencija za izračun stopnje penetracije poleg omenjenih podatkov upošteva vsakokratne podatke števila prebivalstva, kot jih poroča Statistični urad Republike Slovenije.

Graf št. 7: Deleži aktivnih uporabnikov mobilne telefonije po operaterjih

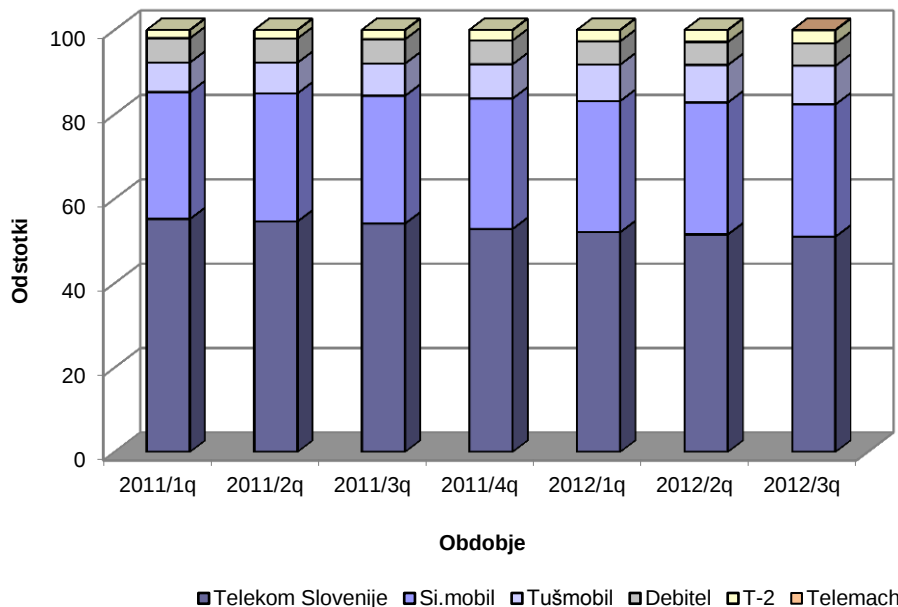
	2011/1q	2011/2q	2011/3q	2011/4q	2012/1q	2012/2q	2012/3q
Telekom Slovenije	53,9	53,4	52,6	51,8	51,2	50,5	49,9
Si.mobil	29,6	29,6	29,2	29,5	29,7	29,6	29,7
Tušmobil	8,1	8,6	9,7	10,1	10,4	11,2	11,4
Debitel	4,5	4,4	4,4	4,4	4,3	4,3	4,2
Izi mobil	2,6	2,6	2,6	2,5	2,4	2,5	2,5
T-2	1,3	1,4	1,5	1,7	1,9	2,0	2,2
Telemach							0,0

Vir: APEK 2012

Tržni delež aktivnih uporabnikov mobilne telefonije je družbi Telekom Slovenije d.d. v tretjem četrtletju 2012 prvič padel pod 50%. Družba je poslovanje zaključila s 49,9% tržnim deležem, kar je za 0,6% točke manj v primerjavi z drugim četrtletjem. Drugi največji mobilni operater Si.mobil d.d. je svoj tržni delež zvečal za 0,1% točko in se tako s 29,7% deležem še bolj približal družbi Telekom Slovenije d.d. Družba Tušmobil d.o.o., ki se je po novem osredotočila le na slovenski mobilni trg¹², je opazovano obdobje zaključila s 11,4% tržnim deležem. Slednji je v primerjavi z drugim četrtletjem večji za 0,2% točke. Skupni tržni delež družb Debitel d.d., Izi mobil d.d., T-2 d.o.o. in Telemach d.o.o. je konec opazovanega obdobja znašal 8,9%, kar je za 0,1% točko več kot minulo četrtletje, pri čemer se je le družbi T-2 d.o.o. delež zvečal za 0,2% točke, družbi Debitel d.d. se je delež zmanjšal za 0,1% točko, medtem ko je delež družbe Izi mobil d.d. ostal nespremenjen. Družba Telemach d.o.o. si na trgu mobilnih komunikacij v Republiki Sloveniji še utira pot, ker je šele pred kratkim vstopila na ta segment trga.

¹² Vir: Navedba v zadnjem odstavku na strani 5 tega poročila.

Graf št. 8: Deleži naročnikov po operaterjih

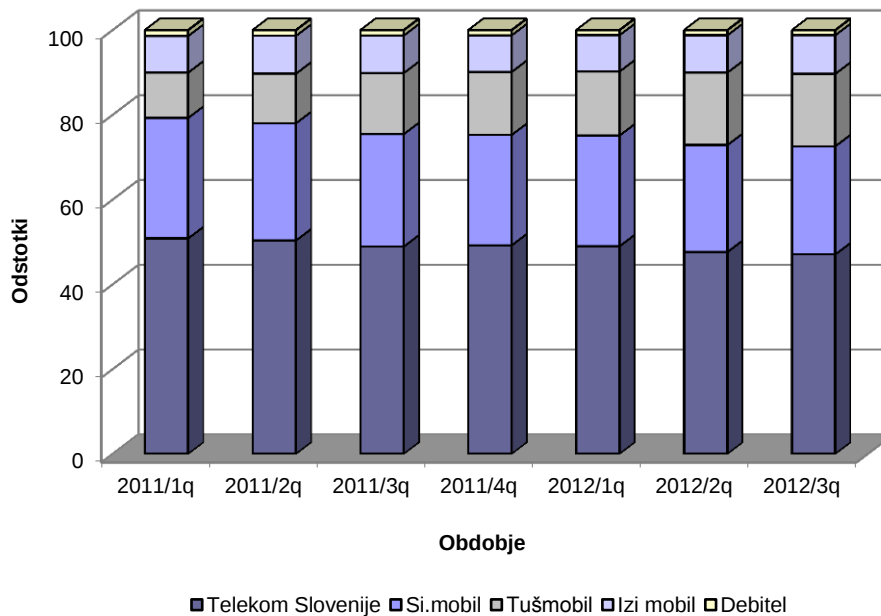

	2011/1q	2011/2q	2011/3q	2011/4q	2012/1q	2012/2q	2012/3q
Telekom Slovenije	55,2	54,6	54,1	52,9	52,1	51,6	51,0
Si.mobil	30,1	30,4	30,3	30,9	31,1	31,3	31,4
Tušmobil	7,0	7,3	7,6	8,1	8,6	8,9	9,2
Debitel	5,8	5,8	5,8	5,7	5,5	5,5	5,3
T-2	1,9	2,0	2,2	2,4	2,6	2,8	3,1
Telemach							0,0

Vir: APEK 2012

Trend upadanja tržnega deleža naročnikov mobilne telefonije družbe Telekom Slovenije d.d. se je nadaljevalo tudi v tretjem četrtletju 2012. Družba je s 51,0% deležem sicer še vedno na vodilnem mestu, vendar se ta konstantno znižuje. V primerjavi z drugim četrtletjem se je znižal za 0,6% točke. Tržni delež družbe Si.mobil d.d. se je zvečal za 0,1% točko ter poslovanje zaključil s 31,4% tržnim deležem. Družba Tušmobil d.o.o. se s svojim tržnim deležem približuje 10%, saj slednji znašal že 9,2%. V primerjavi s predhodnim četrtletjem je večji za 0,3% točke. Tržni delež je zvečala tudi družba T-2 d.o.o. Poslovanje je zaključila s 3,1% deležem, kar je za 0,3% točke več kot minulo četrtletje. Ravno obratno pa se je tržni delež družbe Debitel d.d. (5,3%) zmanjšal za 0,2% točki. Družba Telemach d.o.o. si na trgu mobilnih komunikacij v Republiki Sloveniji še utira pot, ker je šele pred kratkim vstopila na ta segment trga.

Graf št. 9: Deleži predplačnikov po operaterjih

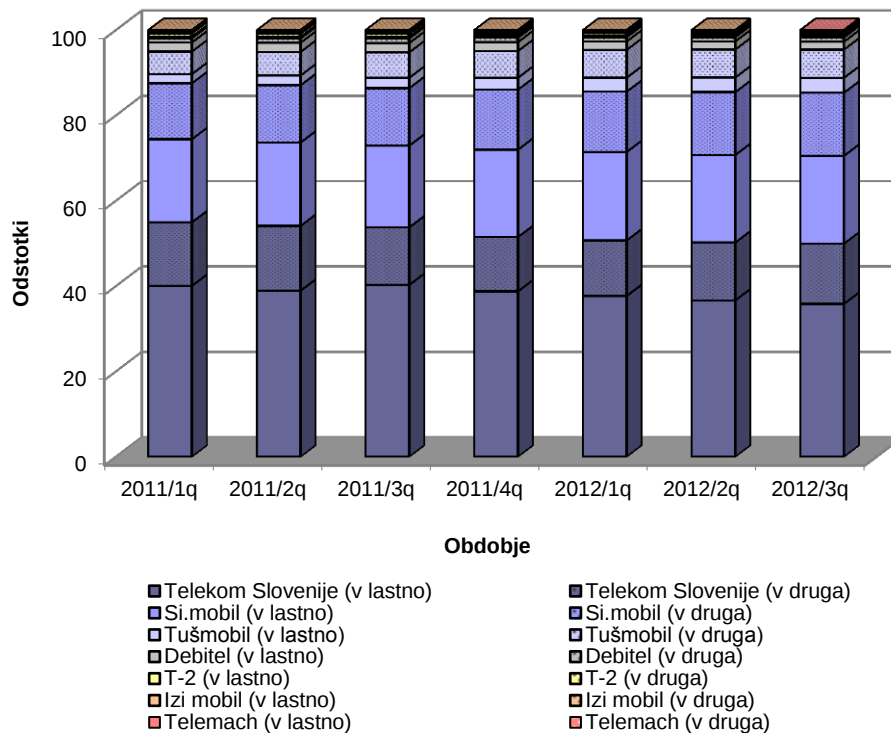

	2011/1q	2011/2q	2011/3q	2011/4q	2012/1q	2012/2q	2012/3q
Telekom Slovenije	50,9	50,4	49,0	49,2	49,0	47,7	47,1
Si.mobil	28,4	27,6	26,5	26,0	26,1	25,2	25,5
Tušmobil	10,7	11,7	14,4	14,9	15,1	17,1	17,1
Izi mobil	8,6	8,9	8,9	8,6	8,6	8,8	9,1
Debitel	1,4	1,3	1,3	1,2	1,2	1,2	1,2

Vir: APEK 2012

Trend rasti skupnega tržnega deleža predplačnikov mobilnih operaterjev Si.mobil d.d., Tušmobil d.o.o., Izi mobil d.d. in Debitel d.d. se nadaljuje. Konec tretjega četrtletja je znašal 52,9% in je tako večji za 0,6% točke. K zvečanju tržnega deleža sta pripomogli družbi Si.mobil d.d., kateri se je delež (25,5%) zvečal za 0,3% točke in Izi mobil d.d., kateri se je delež (9,1%) prav tako zvečal za 0,3% točke. Družbama Tušmobil d.o.o. (17,1%) in Debitel d.d. (1,2%) je tržni delež ostal isti. Zmanjšanje tržnega deleža je zabeležila le družba Telekom Slovenije d.d., ki ima s 47,1% še vedno najvišji tržni delež, vendar se je ta v primerjavi s preteklim obdobjem znižal za 0,6% točke.

Graf št. 10: Deleži posredovanega govornega prometa po operaterjih

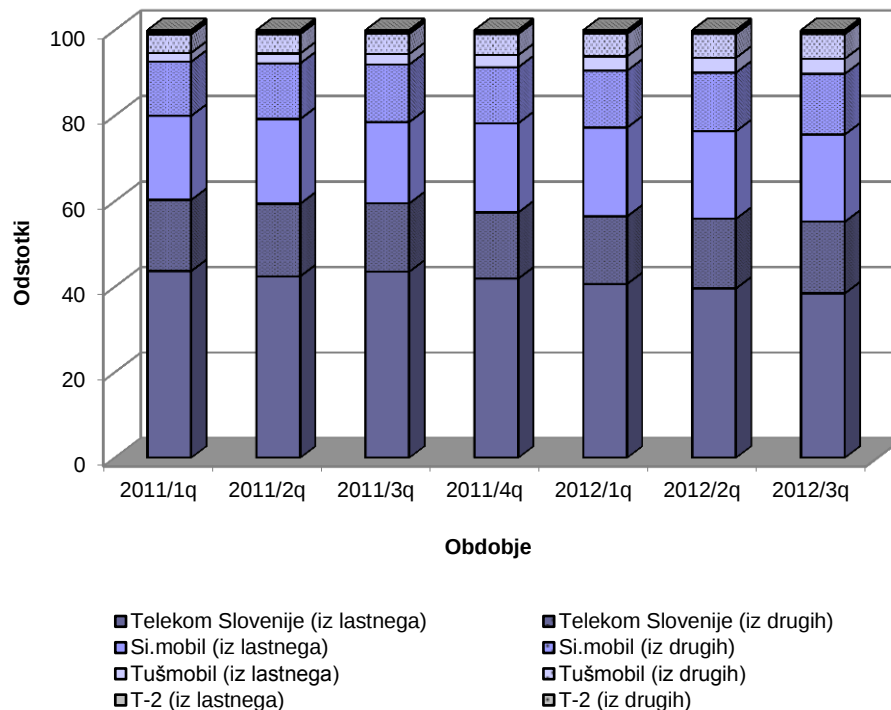

	2011/1q	2011/2q	2011/3q	2011/4q	2012/1q	2012/2q	2012/3q
Telekom Slovenije (v lastno)	40,1	39,0	40,3	38,8	37,7	36,7	35,9
Telekom Slovenije (v druga)	14,9	15,2	13,5	12,7	13,0	13,6	14,1
Si.mobil (v lastno)	19,5	19,5	19,1	20,5	20,7	20,5	20,6
Si.mobil (v druga)	13,1	13,4	13,5	14,1	14,1	14,8	14,8
Tušmobil (v lastno)	2,2	2,3	2,4	2,8	3,3	3,4	3,5
Tušmobil (v druga)	5,3	5,5	6,0	6,3	6,5	6,5	6,6
Debitel (v lastno)	2,1	2,2	2,2	2,1	2,0	1,9	1,9
Debitel (v druga)	1,0	1,0	1,1	1,0	1,0	1,0	1,0
T-2 (v lastno)	0,4	0,4	0,4	0,4	0,4	0,4	0,4
T-2 (v druga)	0,8	0,8	0,7	0,6	0,6	0,5	0,6
Izi mobil (v lastno)	0,4	0,4	0,4	0,4	0,3	0,3	0,3
Izi mobil (v druga)	0,3	0,4	0,4	0,3	0,3	0,3	0,4
Telemach (v lastno)							0,0
Telemach (v druga)							0,0

Vir: APEK 2012

Tržni delež posredovanega govornega prometa v lastno omrežje se je konec tretjega četrtletja zvečal družbama Si.mobil d.d. za 0,5% točke na 20,6% in Tušmobil d.o.o. (za 0,1% točke na 3,5%), medtem ko se je slednji zmanjšal družbi Telekom Slovenije (za 0,8% točke na 35,9%). Tržni delež posredovanega govornega prometa v lastno omrežje je ostal nespremenjen pri družbah Debitel d.d. (1,9%), T-2 d.o.o. (0,4%) in Izi mobil d.d. (0,3%). Porast tržnega deleža posredovanega govornega prometa v druga omrežja so zabeležile družbe Telekom Slovenije d.d. (za 0,5% točke na 14,1%), Tušmobil d.o.o. (za 0,1% točke na 6,6%), T-2 d.o.o. (za 0,1% točke na 0,6%) in Izi mobil d.d. (za 0,1% točke na 0,4%). Do sprememb tržnih deležev posredovanega govornega prometa v lastno omrežje ni prišlo pri družbi Si.mobil d.d. (14,8%) in družbi Debitel d.d. (1,0%).

Graf št. 11: Deleži zaključenega govornega prometa po operaterjih

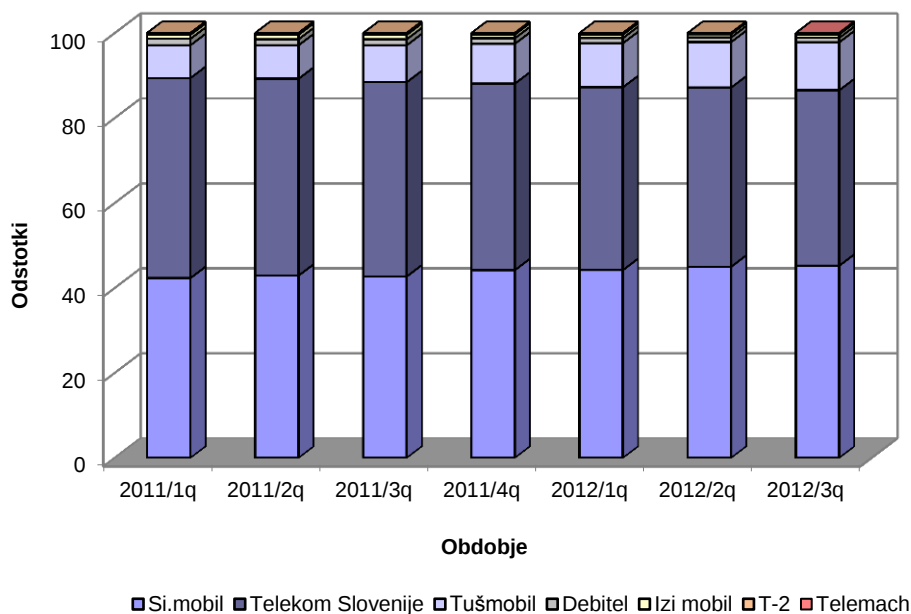
	2011/1q	2011/2q	2011/3q	2011/4q	2012/1q	2012/2q	2012/3q
Telekom Slovenije (iz lastnega)	43,7	42,5	43,6	41,9	40,7	39,6	38,5
Telekom Slovenije (iz drugih)	16,6	17,0	16,0	15,5	15,8	16,3	16,7
Si.mobil (iz lastnega)	19,7	19,8	19,0	20,9	20,8	20,5	20,4
Si.mobil (iz drugih)	12,6	13,0	13,4	13,1	13,3	13,7	14,2
Tušmobil (iz lastnega)	2,1	2,3	2,5	2,8	3,3	3,5	3,5
Tušmobil (iz drugih)	4,4	4,5	4,7	4,9	5,3	5,6	5,8
T-2 (iz lastnega)	0,4	0,4	0,4	0,4	0,4	0,4	0,4
T-2 (iz drugih)	0,5	0,5	0,4	0,5	0,5	0,5	0,5

Vir: APEK 2012

Tržni delež zaključenega govornega prometa iz lastnega omrežja se je konec tretjega četrtletja zmanjšal družbama Telekom Slovenije d.d. (za 1,1% točke na 38,5%) in Si.mobil d.d. (za 0,1% točke na 20,4%), medtem ko je ostal nespremenjen pri družbah Tušmobil d.o.o. (3,5%) in T-2 d.o.o. (0,4%). Porast tržnega deleža zaključenega govornega prometa iz drugih omrežij so zabeležile družbe Telekom Slovenije d.d. (za 0,4% točke na 16,7%), Si.mobil d.d. (za 0,5% točke na 14,2%) in Tušmobil d.o.o. (za 0,2% točke na 5,8%), medtem ko se le družbi T-2 d.o.o. tržni delež ni spremenil (0,5%).

Ker se SMS sporočila vse bolj pogosto uporabljajo za neposredno trženjsko komuniciranje preko mobilnega telefona, je v prihodnje za pričakovati nadaljnji trend zviševanja števila SMS sporočil. Med ponudniki storitev je mobilno trženje vse bolj zanimivo, ker omogoča osebno trženje na mobilnem telefonu, ki ga ima uporabnik praviloma ves čas pri sebi.

Graf št. 12: Deleži poslanih SMS sporočil po operaterjih

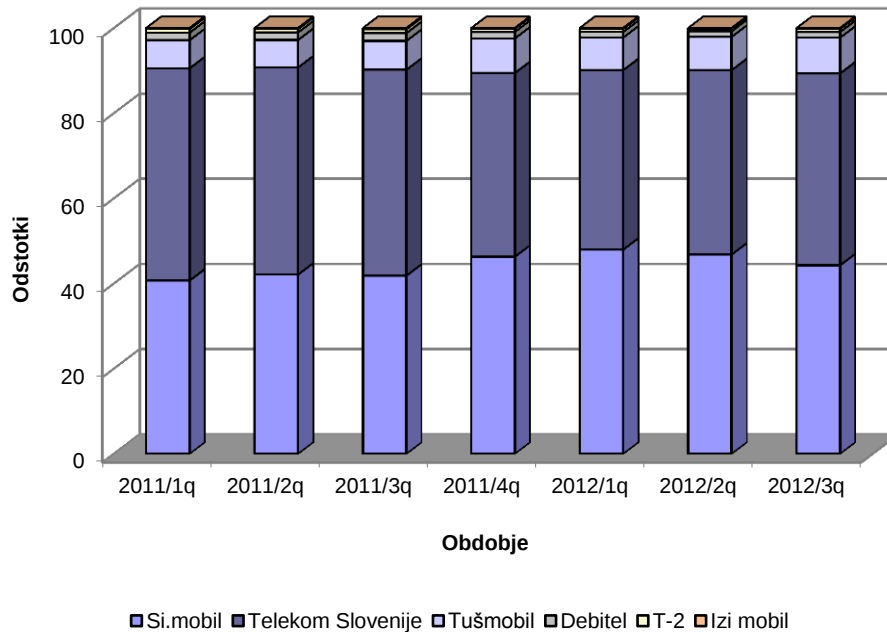

	2011/1q	2011/2q	2011/3q	2011/4q	2012/1q	2012/2q	2012/3q
Si.mobil	42,4	42,9	42,7	44,2	44,3	45,0	45,3
Telekom Slovenije	47,1	46,4	45,8	43,9	43,0	42,2	41,3
Tušmobil	7,7	7,9	8,7	9,4	10,4	10,7	11,3
Debitel	1,5	1,4	1,4	1,3	1,2	1,1	1,0
Izi mobil	1,0	1,1	1,0	0,9	0,8	0,7	0,8
T-2	0,4	0,4	0,4	0,3	0,3	0,2	0,3
Telemach							0,0

Vir: APEK 2012

Iz podatkov v zgornji tabeli je razvidno, da ima družba Si.mobil d.d. s 45,3% najvišji tržni delež poslanih SMS kratkih sporočil. Tako je družba glede na minulo četrletje tega zvišala za 0,3% točke. Tržni delež se je zvečal tudi družbi Tušmobil d.d. na 11,3%, kar je glede na četrletje poprej za 0,6% točke več. Porast tržnega deleža poslanih SMS kratkih sporočil sta zabeležili še družbi Izi mobil d.d. za 0,1% točke na 0,8% in T-2 d.o.o. za 0,1% točke na 0,3%. Družbi Telekom Slovenije d.d. tržni delež konstantno upada, tako se je v primerjavi s minulim četrletjem tržni delež zmanjšal za 0,9% točke na 41,3%. Padec tržnega deleža poslanih SMS kratkih sporočil je zabeležila tudi družba Debitel d.d. za 0,1% točke na 1,0%. Družba Telemach d.o.o. si na trgu mobilnih komunikacij v Republiki Sloveniji še utira pot, ker je šele pred kratkim vstopila na ta segment trga.

Graf št. 13: Deleži poslanih MMS sporočil po operaterjih

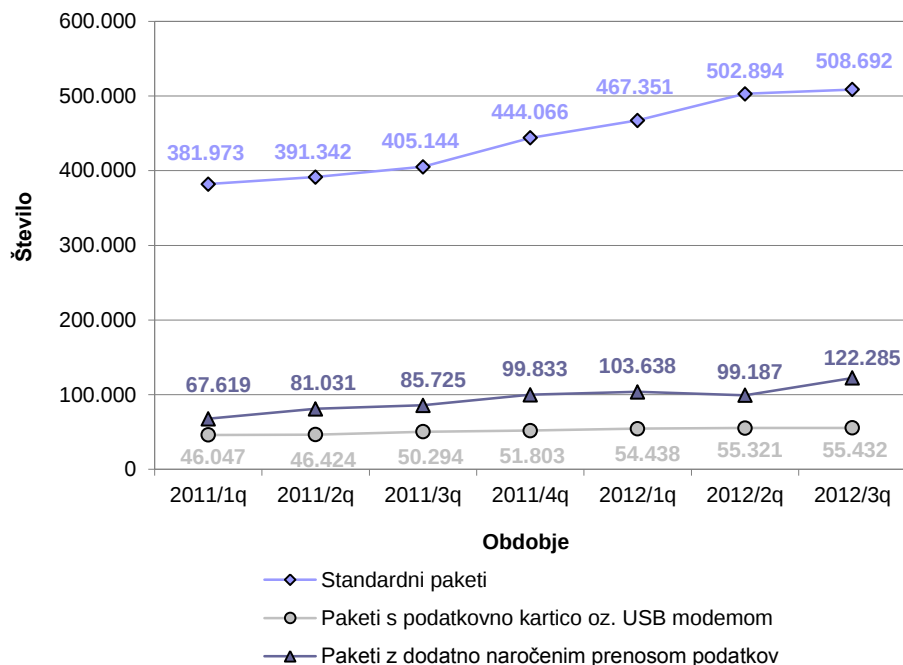

	2011/1q	2011/2q	2011/3q	2011/4q	2012/1q	2012/2q	2012/3q
Telekom Slovenije	49,9	48,7	48,4	43,2	42,2	43,3	45,1
Si.mobil	40,8	42,1	41,9	46,3	48,0	46,9	44,3
Tušmobil	6,6	6,5	6,8	8,1	7,6	7,8	8,4
Debitel	1,8	1,8	1,8	1,5	1,3	1,3	1,3
T-2	0,8	0,8	0,9	0,7	0,7	0,5	0,7
Izi mobil	0,2	0,2	0,2	0,2	0,2	0,2	0,2
Telemach							0,0

Vir: APEK 2012

Glede na tržni delež poslanih SMS sporočil si vodilno mesto med seboj izmenjujeta družbi Si.mobil d.d. in Telekom Slovenije d.d. V opazovanem obdobju je tako s 45,1% deležem zopet prevzela vodilni položaj družba Telekom Slovenije d.d., kateri se je v primerjavi s preteklim četrtletjem delež povečal za 1,8% točke. Družbi Si.mobil d.d. se je trend zviševanja tržnega deleža poslanih SMS sporočil v tem četrtletju ustavil. Družba je poslovanje zaključila za 2,6% točke manjšim tržnim deležem in konec opazovanega četrtletja dosegla 44,3% tržni delež. Obe družbi sta s svojima tržnima deležema daleč pred ostalimi mobilnimi operaterji na slovenskem mobilnem trgu. Družba Tušmobil d.o.o. je zaključila poslovanje s 8,4% tržnim deležem, pri čemer se je ta zvečal za 0,6% točke. Družbi T-2 d.o.o. se je tržni delež zvečal za 0,2% točke na 0,7%. Družbama Debitel d.d. (1,3%) in Izi mobil d.d. (0,2%) se tržni delež ni spremenil.

Graf št. 14: Rast mobilnega širokopasovnega dostopa do interneta¹³

Vir: APEK, 2012

V opazovanem obdobju je opaziti zvečanje števila uporabnikov mobilnega širokopasovnega dostopa do interneta standardnih paketov, paketov s podatkovno kartico oz. USB modemom in paketov z dodatno naročenim prenosom podatkov. Konec tretjega četrtnetja je bilo 508.692 uporabnikov mobilnega širokopasovnega dostopa do interneta standardnih paketov. Njihovo število se je v primerjavi z minulim obdobjem zvečalo za 1,2%. V opazovanem obdobju je bilo 55.432 uporabnikov, ki so se odločili za pakete s podatkovno kartico oz. USB modemom, kar je za 0,2% več glede na drugo četrtnetje 2012. Konec tretjega četrtnetja pa je mogoče opaziti tudi povečanje števila uporabnikov paketov z dodatno naročenim prenosom podatkov na 122.285. Število teh uporabnikov je v primerjavi s predhodnim četrtnetjem večje za 23,3%. Zvišanje števila uporabnikov mobilnega širokopasovnega dostopa do interneta lahko pripišemo vedno večji uporabi pametnih telefonov in pestri ponudbi vsebin.

¹³ Podatki, ki se nanašajo na širokopasovni dostop do interneta, ne vključujejo storitev kot so dostop uporabnikov do lastnih spletnih portalov mobilnega operaterja, uporabe elektronske pošte, SMS, MMS ter govornih storitev operaterja. **Standardni paketi** so paketi iz ponudbe mobilnega operaterja, ki lahko vključujejo tudi določeno brezplačno količino prenosa podatkov, za katere pa uporabnik ni dodatno naročil storitev prenosa podatkov ali izbral dodatno količino prenosa podatkov. **Paketi s podatkovno kartico oz. USB modemom** so paketi, ki so namenjeni za mobilni širokopasovni dostop do interneta pri uporabi z osebnim oz. prenosnim računalnikom. **Paketi z dodatno naročenim prenosom podatkov** so paketi, za katere je uporabnik k izbranemu paketu še dodatno naročil storitev prenosa podatkov ali izbral dodatno količino prenosa podatkov. Končni uporabniki morajo izpolnjevati kriterij, po katerem so v zadnjih 90 dneh vsaj enkrat uporabljali mobilni širokopasovni dostop do interneta v 3G in naprednejših omrežjih.

Kot je bilo že omenjeno¹⁴ je agencija sredi meseca septembra 2012 deregulirala upoštevni trg 15 »Dostop do javnih mobilnih telefonskih omrežij in posredovanje klicev iz teh omrežij (medoperaterski trg)«. Na podlagi preizkusa treh meril je ugotovila in dokazala, da upoštevnega trga ni več mogoče predhodno urejati, saj za predhodno (ex ante) regulacijo nujni pogoji niso več izpolnjeni.

Agencija je ugotovila, da na predmetnem upoštevem trgu:

- niso prisotne visoke in stalne vstopne ovire ne strukturne, ne pravne, oz. regulatorne narave, ki bi onemogočale vstop potencialnim operaterjem, ali delovanje kasnejšim vstopnikom;
- na podlagi prerazporejanja analiziranih tržnih deležev, cenovnih trendov, obstoja potencialne konkurence, možnosti podvojevanja infrastrukture, raznolikosti storitev in produktov ter ovir za širitev ni pokazateljev, ki bi potrdili, da se slednji v ustreznem časovnem obdobju ne nagiba k učinkoviti konkurenci, temveč je obravnava navedenih kriterijev pokazala na obstoj učinkovite konkurence;
- na podlagi preverjanja stopnje nekonkurenčnega obnašanja in težavnosti njegovega odpravljanja, nepopravljive škode, ki bi jo povzročilo nekonkurenčno obnašanje na povezanih trgih in potrebe po predhodni regulaciji za zagotovitev učinkovite konkurence na dolgi rok, ni pokazateljev, ki bi potrdili nujnost predhodne regulacije, temveč je obravnava tudi teh navedenih kriterijev pokazala na obstoj učinkovite konkurence.

Navedeni upoštevni trg je bil v večini držav Evropske unije že dereguliran v skladu s spremembo Priporočilom Evropske komisije o upoštevni trgih proizvodov in storitev v sektorju elektronskih komunikacij, medtem ko je bila Slovenija ena izmed redkih držav, ki je ta trg zaradi stanja na trgu še vedno regulirala.

¹⁴ Vir: Navedba v prvem odstavku na strani 3 tega poročila.

3. Širokopasovni dostop do interneta

Širokopasovni dostop do interneta je v današnjem času ena najpomembnejših elektronskih komunikacijskih storitev, po kateri povprašujejo končni uporabniki, saj je nepogrešljivi vir informacij, sredstvo za komuniciranje in tudi vir zabave. Internet je koristen pripomoček tako doma kot v službi. Prek njega je mogoče prenašati filme in glasbo, igrati igre, poslušati radio, telefonirati, gledati televizijo, se pogovarjati prek videokonference itd. Ponudniki širokopasovnega dostopa do interneta v paketih ponujajo različne brezplačne ali plačljive storitve kot so elektronska pošta, protivirusni programi, prostor na strežniku za spletne strani, navidezna zasebna omrežja (VPN - Virtual Private Network), statični IP ipd. Internet uporablja že skoraj vsakdo in pri tem ni več pomembna starost končnega uporabnika.

Končni uporabniki iščejo vedno hitrejšo in zanesljivejšo povezavo, kar prispeva k vedno bolj raznoliki izbiri načinov dostopa do interneta, kar pa je odvisno od namena uporabe interneta. Slednji se med seboj razlikujejo po dosegu, hitrosti in načinu prenosa. V Sloveniji so storitve širokopasovnega dostopa dostopne preko bakrenega omrežja, kabelskega koaksialnega omrežja, fiksnega brezžičnega omrežja, mobilnega brezžičnega omrežja, zakupljenih vodov in optičnega omrežja. Vse bolj se uveljavljajo brezžične tehnologije, predvsem mobilne, saj se pojavljajo vedno boljši standardi, ki omogočajo vedno večje prenosne hitrosti.

Z razvojem interneta in brezžičnega dostopa do interneta se je začelo obdobje razvoja računalništva v oblaku. Vsi večji ponudniki digitalnih vsebin gradijo večje podatkovne centre, kjer imajo namen skladiščiti ponudbo filmov, nadaljevanj, glasbe itd. Končni uporabniki pa bodo imeli na voljo tudi nekaj gigabajtov prostora, kamor si bodo lahko naložili svoje vsebine in datoteke. Prednost računalništva v oblaku je v tem, da bodo končnemu uporabniku postale vsebine dostopne kjer koli in ne samo na trdem disku domačega računalnika.

Razširjenost širokopasovnega dostopa do interneta je eden glavnih kazalcev razvitosti trga elektronskih komunikacij.

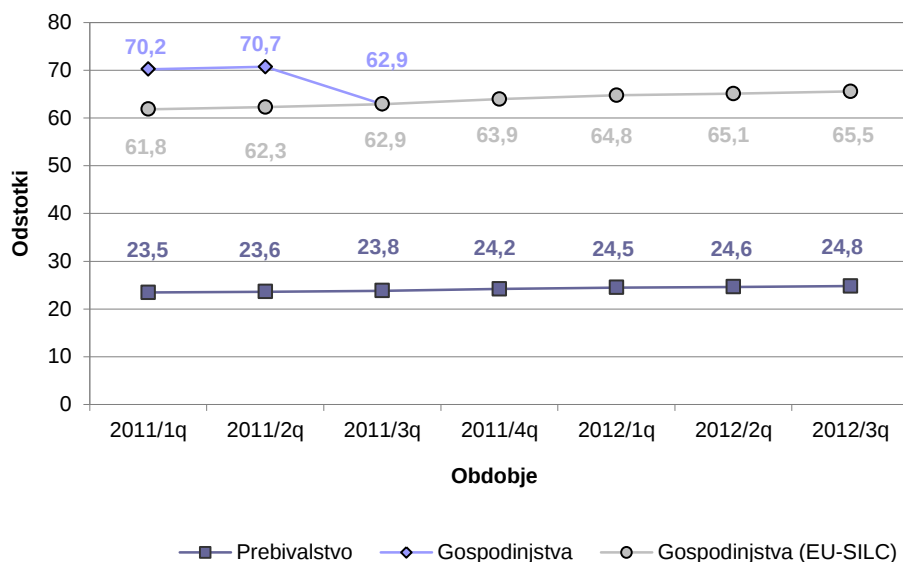
Ker se tudi Evropska komisija zaveda pomembnosti razvoja družbe, še posebej na področju elektronskih komunikacij, je 19.5.2010 v okviru strategije Evropa 2020 sprejela ambiciozno evropsko digitalno agendo, v kateri je določila vrsto ukrepov za spodbujanje digitalnega gospodarstva, pospeševanje prehoda na okolje visokih hitrosti in okrepitev enotnega spletnega trga. Te ukrepe morajo spremljati tudi enotni regulativni pristopi in učinkovito izvajanje regulativnih ukrepov. Izvajanje slednje naj bi močno prispevalo h gospodarski rasti Evropske unije, koristi digitalne dobe pa naj bi uživala celotna družba. Države članice unije so slednjo potrdile 31.5.2010. Agenda določa sedem prednostnih področij ukrepanja:

- ☞ vzpostavitev enotnega digitalnega trga;
- ☞ izboljšanje določanja standardov na področju informacijske in komunikacijske tehnologije (v nadaljevanju: IKT) in interoperabilnosti;
- ☞ povečanje zaupanja v internet in okrepitev internetne varnosti;
- ☞ občutno povečanje hitrosti spletnega dostopa;
- ☞ spodbujanje raziskav in naložb na področju najsodobnejših IKT;
- ☞ širjenje digitalne pismenosti, znanj in vključevanja ter uporaba IKT za odziv na družbene izzive, kot so podnebne spremembe in staranje prebivalstva.

Agenda naj bi npr. prispevala k poenostavitvi elektronskega plačevanja in izdajanja računov ter močno spodbudila uporabo telemedicine in energetsko učinkovitih tehnologij razsvetljave.

Komisija v digitalni agendi predlaga 100 nadaljnjih ukrepov (od tega 31 zakonodajnih) na naštetih področjih.

Graf št. 15: Penetracija fiksnega širokopasovnega dostopa do interneta¹⁵

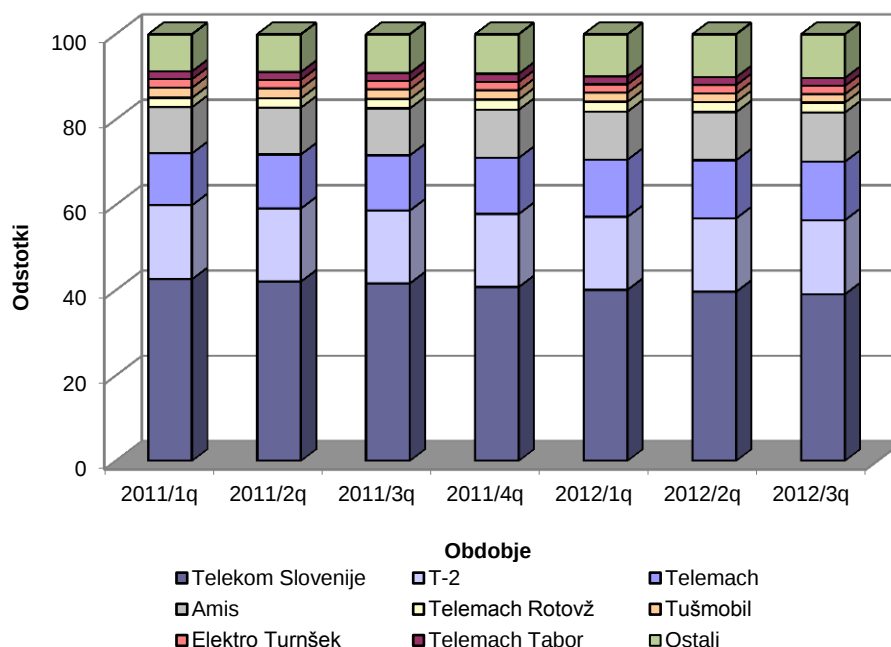
Vir: APEK, 2012

V tem četrtnem letu je opazen pozitiven premik na trgu širokopasovnega dostopa do interneta, saj se je penetracija fiksnega širokopasovnega dostopa do interneta glede na gospodinjstva v primerjavi z minulim obdobjem zvišala za 0,4% točke na 65,5%, medtem ko se je penetracija glede na prebivalstvo zvišala za 0,2% točke na 24,8%.

Razlog padca penetracije v tretjem četrtnem letu 2011 je povečanje števila gospodinjstev, saj je agencija pri izračunih penetracije do tega obdobja uporabljala število gospodinjstev iz popisa gospodinjstev Statističnega urada RS iz leta 2002. Zaradi navedenega je agencija na zgornjem grafu vzporedno prikazala trend penetracije tudi glede na število gospodinjstev iz raziskovanja EU-SILC, ki uporablja novo metodologijo štetja gospodinjstev, iz katere je razvidno, da penetracija kljub prikazanemu padcu dejansko raste. Zaradi naknadnih popravkov podatkov določenih operaterjev je prišlo do spremembe tržnih deležev za predhodna obdobja.

¹⁵ Eden pomembnejših kazalcev razvitosti trga elektronskih komunikacij je penetracija širokopasovnega dostopa do interneta, ki je izračunana kot število rezidenčnih in poslovnih priključkov na število prebivalcev oziroma gospodinjstev v Republiki Sloveniji.

Graf št. 16: Tržni deleži operaterjev fiksnega širokopasovnega dostopa do interneta po številu priključkov

	2011/1q	2011/2q	2011/3q	2011/4q	2012/1q	2012/2q	2012/3q
Telekom Slovenije	42,6	42,1	41,6	40,8	40,1	39,7	39,1
T-2	17,3	17,1	17,1	17,1	17,1	17,2	17,4
Telemach	12,2	12,7	12,9	13,1	13,4	13,6	13,7
Amis	10,8	11,0	11,0	11,3	11,3	11,3	11,5
Telemach Rotovž	2,2	2,2	2,2	2,4	2,3	2,3	2,3
Tušmobil	2,4	2,3	2,2	2,2	2,1	2,1	2,0
Elektro Turnšek	2,0	2,0	2,0	2,0	2,0	2,0	1,9
Telemach Tabor	1,8	1,9	1,9	1,9	1,9	1,9	1,9
Ostali	8,7	8,8	9,1	9,2	9,9	10,0	10,2

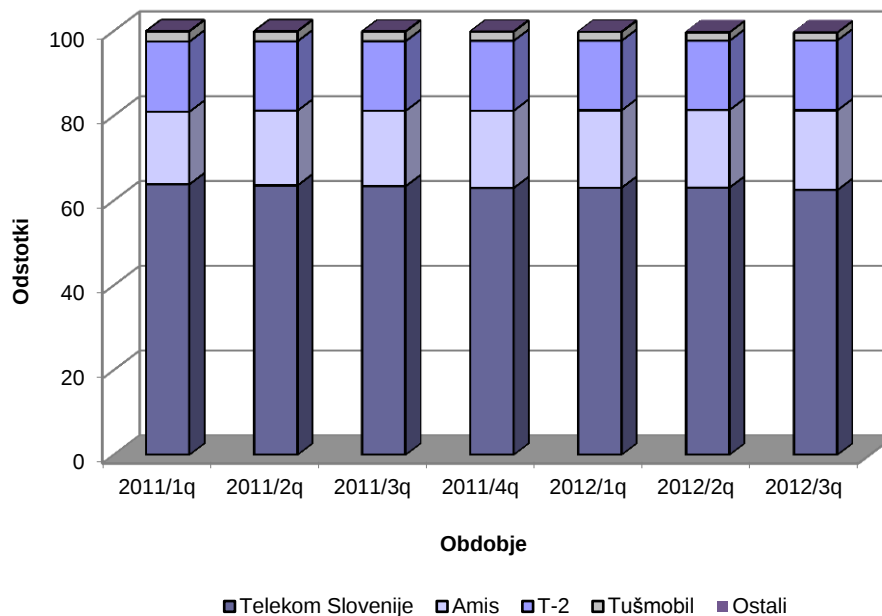
Vir: APEK 2012

Tržni delež glede na število fiksnih širokopasovnih priključkov alternativnih operaterjev znaša konec tretjega četrtnetja 2012 60,9% in je za 21,8% točke višji od tržnega deleža družbe Telekom Slovenije d.d. Družba Telekom Slovenije d.d. je poslovanje zaključila s 39,1% tržnim deležem, ki je za 0,6% nižji od predhodnega četrtnetja. Sledi ji družba T-2 d.o.o. s 17,4% tržnim deležem. V primerjavi z minulim četrtnetjem je ta višji za 0,2% točke. Z ne dosti veliko razliko v tržnih deležih ji sledi s 13,7% družba Telemach d.o.o., kateri se je delež zvečal za 0,1% točke. Prav tako se je tržni delež zvečal tudi družbi Amis d.o.o. na 11,5%, kar je za 0,2% točke več kot predhodno obdobje. Tržne deleže pod 3% imajo družbe Telemach Rotovž d.d. (2,3%), Tušmobil d.o.o. (2,0%), Elektro Turnšek d.o.o. (1,9%) in Telemach Tabor d.d. (1,9%). Njihovi tržni deleži so se zmanjšali za 0,1% točke ali pa so ostali nespremenjeni. Skupina ostalih alternativnih operaterjev je tržni delež zvečala za 0,2% točke in skupno četrtnetje zaključila z 10,2% tržnim deležem.

Alternativna operaterja Amis d.o.o. in T-2 d.o.o. sta glede na tržne deleže med prvimi štirimi operaterji. Oba operaterja imata možnost ponujanja svojih storitev zaradi veljavne regulatorne odločbe agencije na upoštevem trgu 4 "Dostop do (fizične) omrežne infrastrukture (vključno s sodostopom ali razvezanim dostopom) na fiksni lokaciji

(medoperaterski trg)" in 5 "Širokopasovni dostop (medoperaterski trg)" preko omrežja družbe Telekom Slovenije d.d., saj družba Amis d.o.o. nima svojega omrežja in je odvisna od dostopa do omrežja družbe Telekom Slovenije d.d., medtem ko pa ima družba T-2 d.o.o. tudi svoje omrežje, ki ga v velikem delu kombinira z omrežjem družbe Telekom Slovenije d.d. Zaradi naknadnih popravkov podatkov določenih operaterjev je prišlo do spremembe tržnih deležev za predhodna obdobja.

Graf št. 17: Tržni delež xDSL priključkov po operaterjih

	2011/1q	2011/2q	2011/3q	2011/4q	2012/1q	2012/2q	2012/3q
Telekom Slovenije	63,9	63,6	63,4	63,0	63,0	63,1	62,5
Amis	17,1	17,6	17,8	18,2	18,3	18,3	18,8
T-2	16,6	16,4	16,4	16,5	16,4	16,4	16,5
Tušmobil	2,4	2,3	2,3	2,1	2,1	2,0	1,9
Ostali	0,0	0,0	0,1	0,1	0,2	0,3	0,3

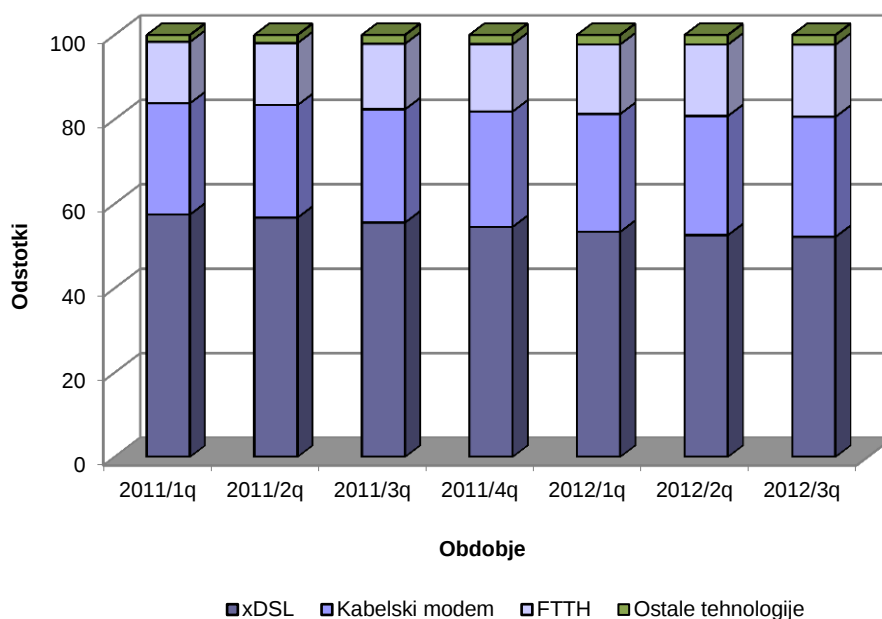
Vir: APEK 2012

Tržni delež xDSL priključkov skozi četrletja več ali manj stagnira. Na vodilnem mestu je še vedno družba Telekom Slovenije d.d., ki tako v letu 2011 kot tudi v letu 2012 svojega tržnega deleža bistveno ni spremenila. Opazovano obdobje je zaključila z 62,5% tržnim deležem in ga tako zmanjšala za 0,6% točke. Sledita ji družbi Amis d.o.o. z 18,8% in T-2 d.d. s 16,5% tržnim deležem. Družba Amis d.o.o. je tržni delež (18,8%) zvečala za 0,5% točke, medtem ko se je družbi T-2 d.o.o. zvečal za 0,1% točko. Družbi Tušmobil d.o.o., ki je z 1,9% tržnim deležem pred skupino ostalih alternativnih operaterjev, se je ta zmanjšal za 0,1% točke. Skupini ostalih alternativnih operaterjev pa je tržni delež ostal nespremenjen (0,3%). Zaradi naknadnih popravkov podatkov določenih operaterjev je prišlo do spremembe tržnih deležev za predhodna obdobja.

Razlog rasti tržnih deležev alternativnih operaterjev je tudi ta, da je agencija slednjim z veljavnima regulatornima odločbama na upoštevem trgu 4 "Dostop do (fizične) omrežne

infrastrukture (vključno s sodostopom ali razvezanim dostopom) na fiksni lokaciji (medoperaterski trg) in 5 "Širokopasovni dostop (medoperaterski trg)" omogočila možnost ponudbe širokopasovnega dostopa do interneta ter drugih širokopasovnih storitev končnim uporabnikom v Sloveniji ter tako tudi konkuriranje na maloprodajnem trgu. Tako imajo končni uporabniki možnost izbire med ponudniki različnimi operaterji, kar posredno vpliva na boljšo kakovost storitev in njihovo ceno na maloprodajnem trgu.

Graf št. 18: Gibanje deležev fiksni širokopasovnih tehnologij

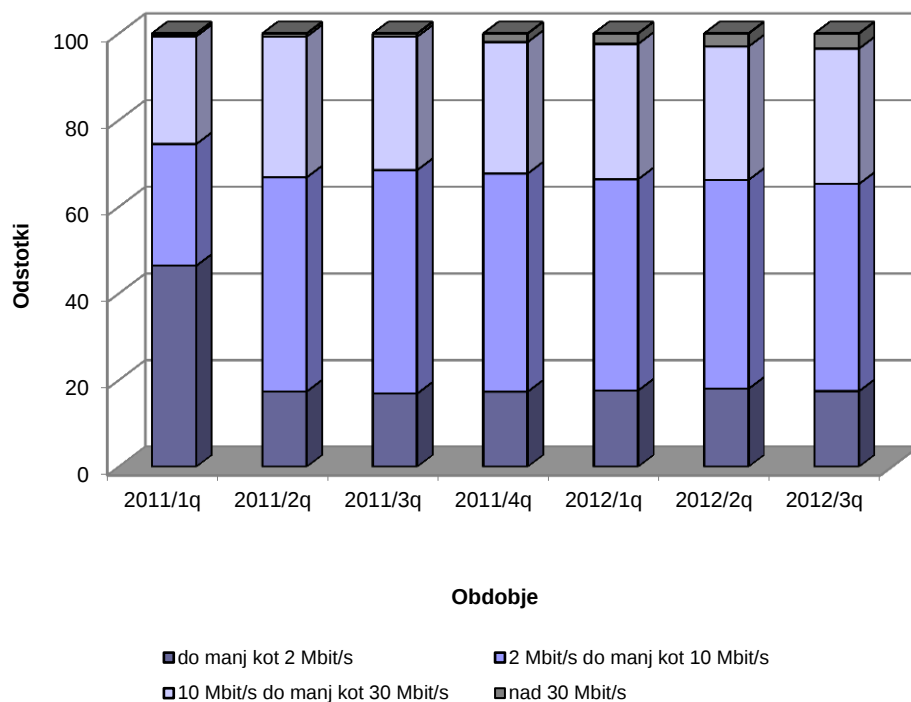

	2011/1q	2011/2q	2011/3q	2011/4q	2012/1q	2012/2q	2012/3q
xDSL	57,5	56,7	55,6	54,5	53,4	52,6	52,2
Kabelski modem	26,4	26,7	26,8	27,3	27,9	28,2	28,5
FTTH	14,5	14,7	15,5	16,0	16,5	16,9	17,1
Ostale tehnologije	1,6	1,9	2,1	2,1	2,2	2,3	2,3

Vir: APEK 2012

Tržni delež končnih uporabnikov, ki dostopajo do interneta preko xDSL tehnologije konstantno upada že daljše obdobje, kar je razvidno tudi iz grafa št. 17, kjer so prikazani tržni deleži xDSL priključkov po operaterjih. Slednjim tržni delež večinoma upada ali stagnira. Delež končnih uporabnikov, ki dostopajo do interneta prek xDSL tehnologije, se je v primerjavi s preteklim obdobjem zmanjšal za 0,4% točke na 52,2%. Delež končnih uporabnikov, ki dostopajo do interneta prek kableskega modema se je zvečal za 0,3% točke in konec opazovanega obdobja dosegel 28,5%. Delež končnih uporabnikov, ki dostopajo do interneta prek optike do doma (FTTH - *fiber to the home*), pa se je v primerjavi z drugim četrtletjem zvečal za 0,2% točke in znašal konec opazovanega obdobja 17,1%. Tržni delež končnih uporabnikov ostalih tehnologij kot so Ethernet, fiksni brezžični dostop, dostop prek zakupljenih vodov (2,3%) se ni spremenil. Zaradi naknadnih popravkov podatkov določenih operaterjev je prišlo do spremembe tržnih deležev za predhodna obdobja.

Graf št. 19: Deleži priključkov fiksne širokopasovnega dostopa do interneta glede na hitrost dostopa

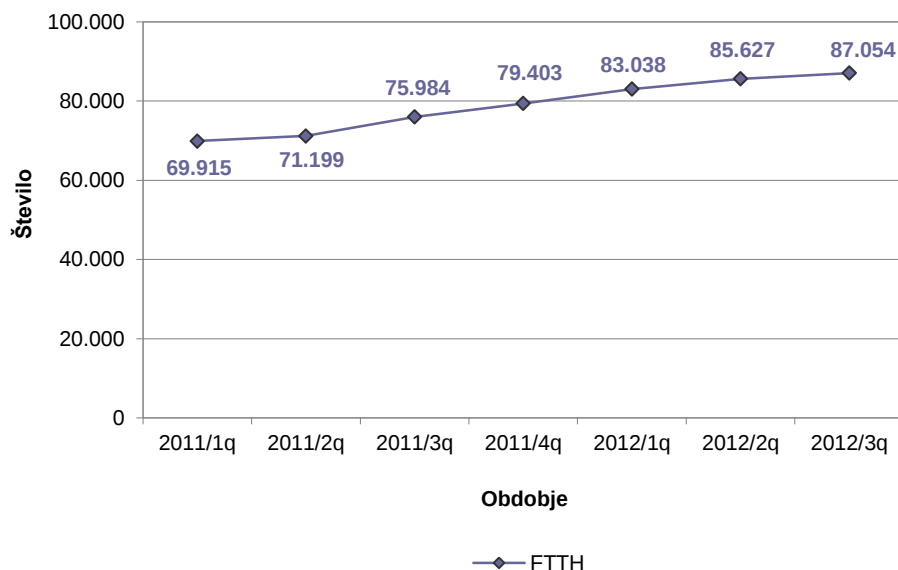

	2011/1q	2011/2q	2011/3q	2011/4q	2012/1q	2012/2q	2012/3q
do manj kot 2 Mbit/s	46,4	17,4	16,9	17,3	17,6	18,0	17,5
2 Mbit/s do manj kot 10 Mbit/s	28,1	49,4	51,6	50,4	48,8	48,2	47,8
10 Mbit/s do manj kot 30 Mbit/s	24,9	32,5	30,8	30,3	31,2	30,8	31,2
nad 30 Mbit/s	0,6	0,7	0,7	2,0	2,4	3,0	3,5

Vir: APEK 2012

Pogled na podatke v zgornjem grafu kaže, da se še naprej povečuje tržni delež uporabnikov s hitrostmi od 10 Mbit/s do manj kot 30 Mbit/s (31,2%), saj se je v primerjavi z drugim četrtletjem 2012 zvečal za 0,4% točke. Ponovno rast tako tržnega deleža je prav doseglo tudi število uporabnikov, ki se odločajo za hitrosti večje kot 30 Mbit/s in se je v primerjavi s predhodnim četrtletjem zvečalo za 0,5% točke na 3,5%. Trend upadanja širokopasovnih priključkov pri uporabnikih, ki imajo hitrosti od 2 Mbit/s do manj kot 10 Mbit/s se nadaljuje tudi v tretje četrtletje 2012. Tržni delež teh je konec opazovanega obdobja znašal 47,8% in je nižji za 0,4% točke, vendar je teh uporabnikov v opazovanem obdobju po tržnem deležu, še vedno največ. Število uporabnikov, ki se odločajo za hitrosti nižje od 2 Mbit/s se je zmanjšalo za 0,5% točke. Delež slednjih znaša 17,5%. Zaradi naknadnih popravkov podatkov določenih operaterjev je prišlo do spremembe tržnih deležev za predhodna obdobja.

Graf št. 20: Rast števila priključkov preko optike do doma (FTTH)

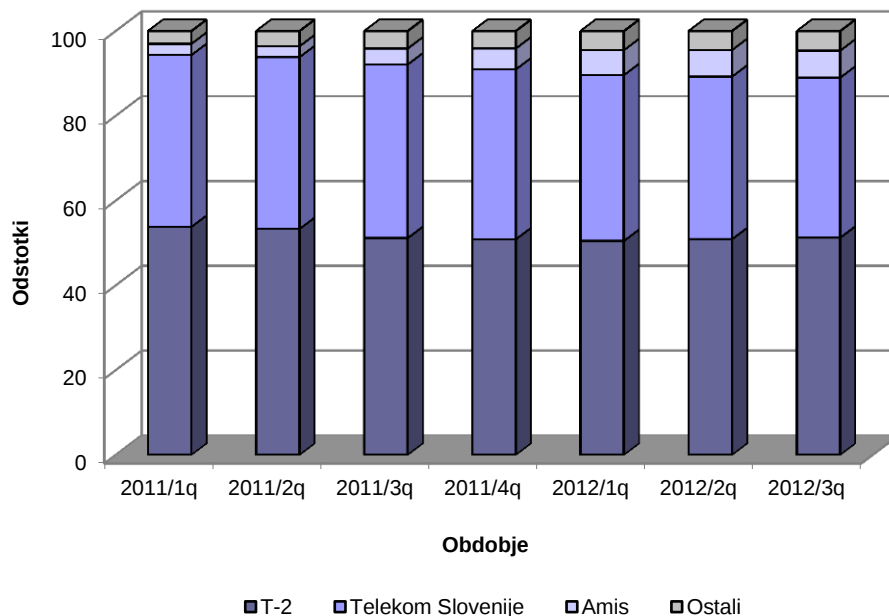

Vir: APEK, 2012

Trend rasti števila optičnih priključkov do doma (priključkov FTTH) se nadaljuje tudi v opazovanem obdobju. Število priključkov se je tako v primerjavi z minulim četrtletjem povečalo za 1,7%. Konec četrtletja je bilo realiziranih 87.054 priključkov FTTH. Svoj tržni delež sta v opazovanem obdobju zvečali družbi T-2 d.o.o. in Amis d.o.o., ki tržita svoje širokopasovne storitve tudi na optičnem omrežju družbe Telekom Slovenije d.d. Svoje tržne deleže zvišuje tudi skupina ostalih alternativnih operaterjev (razvidno iz tabele grafa št. 20). Zaradi naknadnih popravkov podatkov določenih operaterjev je prišlo do spremembe tržnih deležev za predhodna obdobja.

Alternativni operaterji imajo zaradi veljavnih regulatornih odločb na upoštevem trgu 4 "Dostop do (fizične) omrežne infrastrukture (vključno s sodostopom ali razvezanim dostopom) na fiksni lokaciji (medoperaterski trg)" in 5 "Širokopasovni dostop (medoperaterski trg)" izdanih s strani agencije možnost ponudbe širokopasovnega dostopa do interneta ter drugih širokopasovnih storitev končnim uporabnikom v Sloveniji ter tako tudi konkuriranje na maloprodajnem trgu. Na takšen način imajo končni uporabniki možnost izbire med ponudniki različnimi operaterji, kar posredno vpliva na boljšo kakovost in izbiro različnih vrst storitev in njihovo ceno na maloprodajnem trgu. Z veljavnima regulatornima odločbama je agencija družbi Telekom Slovenije d.d. naložila obveznost omogočanja dostopa do njenega optičnega omrežja za alternativne operaterje in s tem tudi ponujanje širokopasovnega dostopa preko FTTH na maloprodajnem trgu.

Graf št. 21: Tržni deleži ponudnikov optike do doma (FTTH)

	2011/1q	2011/2q	2011/3q	2011/4q	2012/1q	2012/2q	2012/3q
T-2	53,8	53,3	51,2	50,9	50,5	50,9	51,3
Telekom Slovenije	40,5	40,5	41,0	40,1	39,1	38,4	37,8
Amis	2,7	2,6	3,8	4,9	5,9	6,3	6,4
Ostali	3,0	3,6	4,1	4,1	4,5	4,4	4,6

Vir: APEK 2012

Tržni deleži ponudnikov optike do doma preko razvezane optične krajevne zanke se konstantno zvišuje. Družba T-2 d.o.o. je po daljšem obdobju upadanja priključkov FTTH tudi v opazovanem obdobju dosegla rast slednjih v primerjavi z minulim četrtletjem za 0,4% točke. Poslovanje je tako zaključila z 51,3% tržnim deležem, kar je še dodatno utrdilo njen vodilni položaj. Družba Amis d.o.o. je v primerjavi s preteklim četrtletjem svoj tržni delež zvečala za 0,1% točko na 6,4%, medtem ko je skupina ostalih alternativnih operaterjev tržni delež zvečala za 0,2% točke na 4,6%. Družbi Telekom Slovenije d.d. pa se je tržni delež zopet zmanjšal, in sicer na 37,8%, kar je za 0,6% točke manj v primerjavi s preteklim obdobjem. Zaradi naknadnih popravkov podatkov določenih operaterjev je prišlo do spremembe tržnih deležev za predhodna obdobja.

4. Televizija

V današnjem času zelo težko najdemo dom, ki nima televizije, zato se za njeno prihodnost ni bati. Med uporabniki je zelo priljubljena in tako kot storitev dostopa do interneta prenaša veliko količino informacij zelo široki množici po celem svetu. Končni uporabniki pa niso več zadovoljni le z osnovnimi programi, temveč od ponudnikov pričakujejo razgibane programske sheme, kakovostno in zanesljivo storitev ter napredne dodatne storitve. Prihod digitalne in IP televizije je omogočil prenos programov s HD signalom. HDTV sprejemniki imajo predvsem višjo ločljivost od standardne in omogočajo kakovostnejši prikaz video signala oz. sprejem programov v visoki ločljivost (HD - High Definition TeleVision). Razvoj televizije se še ni ustavil, kar dokazujejo vedno nove inovacije in tehnološke izboljšave na tem področju.

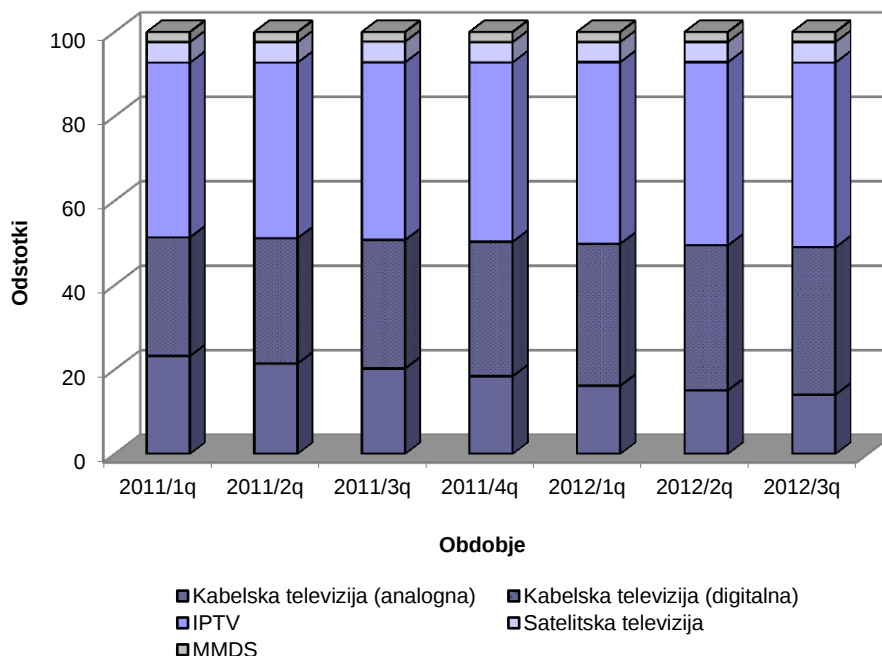
Razvoj televizije spodbuja tudi dejstvo, da se spreminja kultura gledanja televizije. Ljudje imamo vedno več možnosti različnega dostopanja do novic in drugih informacij (televizija, časopisi, internet, izmenjava novic na socialnih omrežjih ipd.), ki nas zanimajo. Tako postaja internet kot vir novic vedno bolj priljubljen zlasti pri mlajših osebah. Ljudje imamo na razpolago vedno manj časa, zato si ga racionalneje prerazporedimo tako, da poiščemo najbolj ustrezen vir novic skladno s svojimi potrebami in interesi, takrat ko imamo čas. Na takšen način se prosto odločamo, kdaj, kje in na kakšen način bomo pridobili novice oz. informacije. Obenem si zaradi hitrega tempa življenja ter posledično pomanjkanja prostega časa prilagajamo tudi ogled filmov, razvedrilnih oddaj, športnih dogodkov in podobno. Temu operaterji digitalne televizije sledijo z omogočanjem interaktivnosti kot npr. video na zahtevo, storitev snemanja programov (snemalnik), storitev časovnega zamika (kasnejše predvajanje TV vsebin), povezava računalnika s televizijskim sprejemnikom itd.

Cilj operaterjev digitalne televizije je ponuditi končnim uporabnikom kakovostne in zanesljive storitve ter napredne dodatne storitve, in s tem tudi njihovega zvečanje tržnega deleža. Ponudbe prilagajajo uporabnikom tako, da bodo vsebine gledali takrat ko želijo, kjerkoli in kadarkoli. Storitve se vse bolj prilagajajo posamezniku, obenem pa je poudarek na vse večjem povezovanju računalnika s televizijskim zaslonom. Navedenemu se prilagajajo tudi spletni ponudniki videoposnetkov. Vsebine spletnih videoportalov vedno bolj temeljijo na filmih, nadaljevankah, oddajah in novih vsebinah, ki jih lahko uporabniki gledajo preko računalnika na televizijskem sprejemniku.

Družba Amis d.o.o. je v opazovanem obdobju uvedla storitev mobilne televizije Amis MobiaTV, ki omogoča spremljanje televizijskih programov na računalniku in mobilnih napravah v vseh slovenskih fiksni in mobilni omrežjih. Na voljo je vsem naročnikom Amis Televizije in deluje v kateremkoli internetnem in mobilnem omrežju. Mobilna televizija omogoča spremljanje 50 TV programov na osebni računalniku, prenosniku, tabličnem računalniku ali pametnem telefonu. Hkrati je možno spremljati televizijske programe na petih napravah hkrati¹⁶.

¹⁶ Vir: Navedbe tiskanih medijev julij – september 2012

Graf št. 22: Deleži televizijskih priključkov po tehnologijah¹⁷

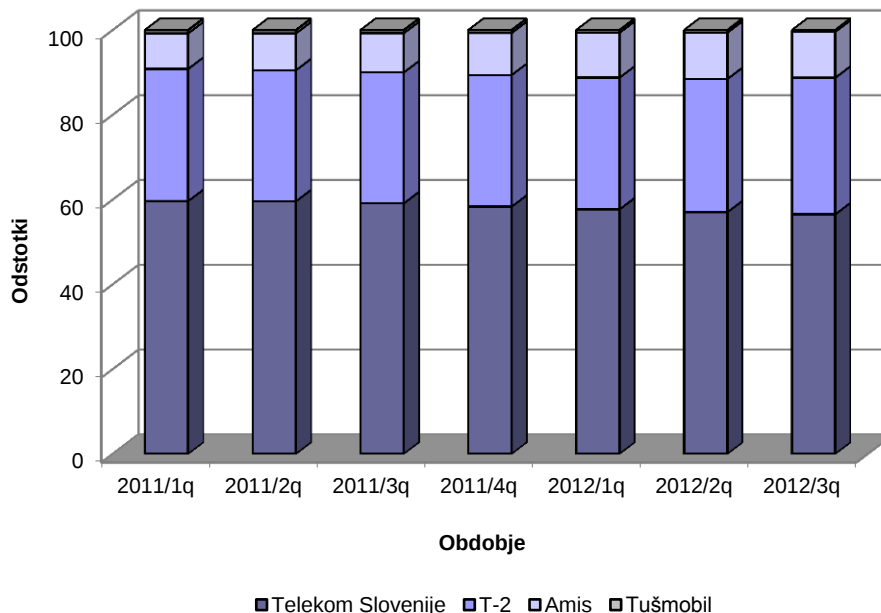
	2011/1q	2011/2q	2011/3q	2011/4q	2012/1q	2012/2q	2012/3q
Kabelska televizija	51,4	51,2	50,7	50,3	49,8	49,5	49,0
Kabelska televizija (analogna)	23,2	21,4	20,3	18,4	16,2	15,1	14,1
Kabelska televizija (digitalna)	28,1	29,7	30,5	31,9	33,6	34,4	34,9
IPTV	41,4	41,6	42,1	42,5	43,1	43,4	43,8
Satelitska televizija	4,9	4,9	4,9	4,8	4,8	4,8	4,9
MMDS	2,4	2,4	2,3	2,4	2,4	2,3	2,3

Vir: APEK 2012

Število priključkov kablanske televizije je le še za 5,2% točke večje od števila priključkov IPTV. Kljub temu, da je število priključkov kablanske televizije v opazovanem obdobju znašalo 49,0%, se je v primerjavi s predhodnim četrtletjem njihov tržni delež zmanjšal za 0,5% točke. Ravno obratno pa se je delež IPTV priključkov zvečal za 0,4% točke in se s 43,8% tržnim deležem zelo tesno približal kablanski tehnologiji. Kljub temu, da se v okviru celotnega deleža kablanske televizije delež digitalne televizije povečuje (v primerjavi s predhodnim četrtletjem za 0,5% na 34,9%), pa ta rast ni dovolj hitra, da bi se celotni delež kablanske televizije zviševal. Delež satelitske televizije se je zvišal za 0,1% točke in konec opazovanega obdobja dosegel 4,9% tržni delež. Tržni delež MMDS tehnologije je ostal nespremenjen (2,3%).

¹⁷ V drugem četrtletju leta 2010 je Agencija pri deležih televizijskih priključkov po tehnologijah razdelila delež kablanske televizije na analogni in digitalni ter dodala deleže televizijskih priključkov preko satelitske in MMDS tehnologije.

Graf št. 23: Tržni deleži ponudnikov storitev IP televizije

	2011/1q	2011/2q	2011/3q	2011/4q	2012/1q	2012/2q	2012/3q
Telekom Slovenije	59,7	59,6	59,2	58,4	57,7	57,1	56,6
T-2	31,2	30,9	30,9	31,0	31,1	31,4	32,2
Amis	8,4	8,7	9,3	9,9	10,6	10,9	10,8
Tušmobil	0,8	0,7	0,7	0,7	0,6	0,6	0,4

Vir: APEK 2012

Trend upadanja tržnega deleža družbe Telekoma Slovenije d.d. se nadaljuje tudi v tretjem četrtletju 2012. Pogled na podatke kaže, da je družba v opazovanem obdobju zmanjšala tržni delež za 0,5% točke, vendar je kljub temu obdržala vodilno mesto s 56,6% tržnim deležem. Tržni delež upada tudi družbi Tušmobil d.o.o. Družba je poslovanje zaključila z 0,4% tržnim deležem, kar je za 0,2% točke manj v primerjavi z drugim četrtletjem. Zmanjšanje tržnega deleža je posledica prenašanja IP televizijskih priključkov družbi Amis d.o.o. Glede na predhodno obdobje se je tržni delež prav tako zmanjšal tudi družbi Amis d.o.o., in sicer za 0,1% točke, ki je zaključila obdobje z 10,8% tržnim deležem. Edino zvišanje tržnega deleža IP televizijskih priključkov je zabeležila družba T-2 d.o.o. z 32,2% tržnim deležem, kateri se je delež zvečal za 0,8% točke. Kljub temu, da je iz zgornje tabele razviden padec tržnih deležev vseh operaterjev razen družbe T-2 d.o.o., se je delež IP televizije zvečal za 0,4% točke v primerjavi z minulim obdobjem, saj so se tržni deleži družb prerazporedili v korist družbe T-2 d.o.o.

Tudi alternativnim operaterjem, ki ponujajo IP televizijo, je na podlagi veljavnih regulatornih odločb na upoštevem trgu 4 "Dostop do (fizične) omrežne infrastrukture (vključno s sodostopom ali razvezanim dostopom) na fiksni lokaciji (medoperaterski trg)" in 5 "Širokopasovni dostop (medoperaterski trg)" izdanih s strani agencije dana možnost ponudbe poleg širokopasovnega dostopa do interneta tudi drugih širokopasovnih storitev končnim uporabnikom v Sloveniji ter tako tudi konkuriranje na maloprodajnem trgu. Na takšen način imajo končni uporabniki možnost izbire med ponudniki različnimi operaterji, kar posredno vpliva na boljšo kakovost in izbiro različnih vrst storitev in njihovo ceno na

maloprodajnem trgu. Z regulatornima odločbama je agencija družbi Telekom Slovenije d.d. naložila obveznost omogočanja dostopa do njenega optičnega omrežja za alternativne operaterje in s tem tudi ponujanje širokopasovnih storitev preko FTTH na maloprodajnem trgu.

5. Konvergenca storitev

Težnja razvoja elektronskih komunikacij se vedno bolj nagiba h konvergenци na ravni omrežja, elektronskih komunikacijskih storitev in opreme. Z izrazom konvergenca omrežij v splošnem označujemo združevanje oz. približevanje obstoječih omrežij za prenos govora, omrežij za prenos podatkov in radiodifuznega omrežja. Konvergenco omrežij spremlja tudi integracija ali zlivanje storitev, oboje pa predstavlja eno od najpomembnejših tendenc globalnega razvoja telekomunikacij. Konvergenca storitev operaterjem omogoča, da končnim uporabnikom ponujajo t.i. pakete storitev. Konvergenčne (združene) oziroma multiple-play (multi-play) ponudbe vključujejo vsaj dve različni vrsti storitev: fiksno telefonijo, mobilno telefonijo, prenos podatkov in televizijo. Poznamo več oblik konvergenčnih ponudb storitev:

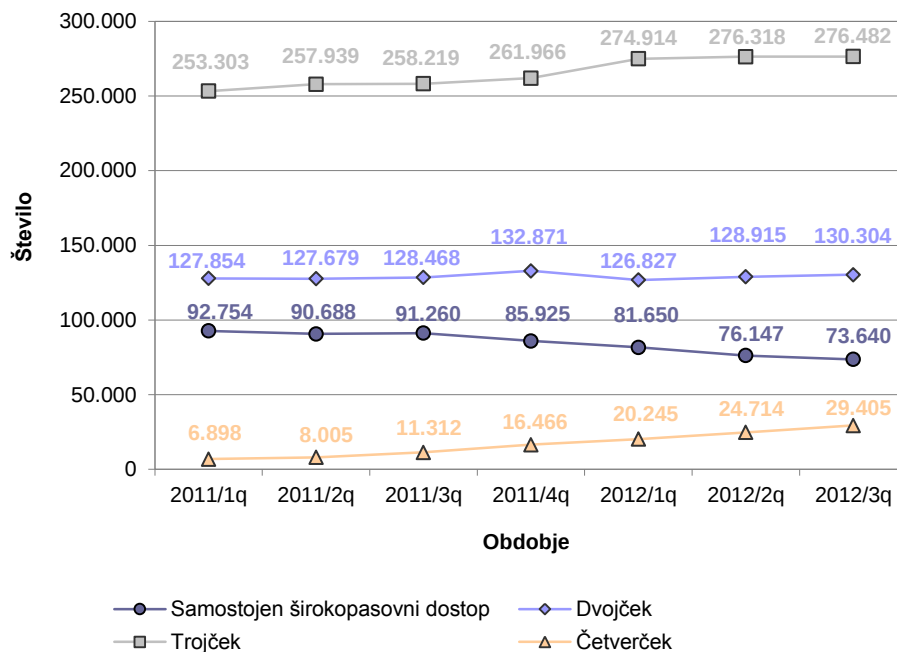
1. **Dvojček** (Double play) ponudba (zvezana ali nezvezana) vključuje dve od navedenih storitev: storitve fiksne govorne telefonije, storitve mobilne govorne telefonije, fiksne televizijske in radijske storitve, mobilne televizijske in radijske storitve, storitve fiksne širokopasovnega dostopa in storitve mobilnega širokopasovnega dostopa.
2. **Trojček** (Triple play) ponudba (zvezana ali nezvezana) vključuje tri vrste osnovnih storitev (govor, TV&radio, prenos podatkov), s tem, da so storitve prenosa podatkov vezane na širokopasovni dostop.
3. **Četverček** (Quadruple play) ponudba (zvezana ali nezvezana), ki vključuje poleg ponudbe triple play še vsaj eno mobilno komponento. V tem primeru gre za fiksno-mobilno konvergenco.

Operaterji lahko omenjene konvergenčne ponudbe storitev ponujajo zvezano ali pa nezvezano.

Operaterji pakete storitev ponujajo lastnim končnim uporabnikom za eno ceno (ceno paketa), pri čemer lahko določene storitve v paketu izvaja tudi drugi operater. Cena paketa storitev je praviloma nižja od seštevka cen posameznih konvergenčnih storitev, ki jih operater lahko ponuja samostojno in ima ceno oblikovano za vsako storitev posebej. Naročnik ima za različne kombinacije konvergenčnih storitev (IP telefonija, širokopasovni dostop do interneta, televizija, mobilna telefonija) v paketih sklenjeno pogodbo z enim operaterjem, za katerega mu ta izda enoten račun. Operater tudi praviloma znotraj lastnega omrežja klicev ne zaračunava ali pa so cene klicev zelo ugodne. Elektronske komunikacijske storitve v paketih so ponavadi cenejše, kar je tudi razlog, da se končni uporabniki odločajo za paketne ponudbe operaterjev.

Posledično se zvišujejo deleži paketnih storitev, predvsem trojčkov in četverčkov. Tako so paketi končnim uporabnikom tako rezidenčnim kot tudi poslovnim (kamor v tem primeru štejemo predvsem manjša podjetja) sredstvo za zniževanje stroškov elektronskih komunikacijskih storitev.

Graf št. 24: Rast števila priključkov na pakete storitev¹⁸

Vir: APEK, 2012

Iz zgornjega grafa je razvidno, da je bilo konec opazovanega obdobja 73.640 priključkov samostojnega širokopasovnega dostopa, kar je za 3,3% manj v primerjavi z minulim četrtletjem. Ravno nasproten trend pa je opaziti pri paketnih ponudbah, saj je pri vseh paketih več ali manj ves čas prisoten trend rasti. Največja rast je prisotna pri priključkih paketa četverček, saj se je njihov tržni delež zvečal za slabih 19%. Z največ uporabnikov (276.482) mu sledi paket trojček, katerega delež se je zvečal za slabih 0,1%. Delež števila priključkov paketa dvojček je večji za 1,1%. Na slovenskem trgu elektronskih komunikacij paket četverček ponujajo že štirje operaterji. To so družbe Telekom Slovenije d.d., T-2 d.o.o., Amis d.o.o. in Telemach d.o.o. Zaradi naknadnih popravkov podatkov določenih operaterjev je prišlo do spremembe tržnih deležev za predhodna obdobja.

¹⁸ Paketi storitev prikazani v grafu vključujejo storitve v naročniškem razmerju, ki pa jih končni uporabniki lahko kupijo kot paket ali kot del posamezne storitve pri določenem operaterju.

6. Medoperaterski širokopasovni dostop

Za zagotavljanje širokopasovnega dostopa končnim uporabnikom na maloprodajnem trgu imajo operaterji na medoperaterskem trgu na voljo različne regulirane oblike dostopa, in sicer:

1. Dostop preko bitnega toka (bit-stream):

Dostop z bitnim tokom pomeni, da lastnik infrastrukture vzpostavi širokopasovno dostopovno povezavo do končnih uporabnikov in potem to povezavo ponudi tudi ostalim operaterjem, da le-ti lahko ponujajo širokopasovni dostop svojim končnim uporabnikom.

2. Dostop preko razvezane krajevne zanke (Local loop unbundling – LLU):

Razvezan dostop do krajevne zanke pomeni povsem razvezani dostop do krajevne zanke in sodostop do krajevne zanke, pri čemer ni potrebna sprememba lastništva krajevne zanke. Operaterjem omogoča, da na maloprodajnem trgu ponudijo storitev prenosa podatkov z visoko bitno hitrostjo in/ali govorne storitve, na celotnem ozemlju Republike Slovenije.

a. Polno razvezan dostop (PRD):

Povsem razvezan dostop do krajevne zanke pomeni zagotovitev dostopa operaterju do krajevne zanke ali krajevne podzanke obstoječega operaterja, z odobritvijo uporabe celotnega frekvenčnega spektra posukanega kovinskega para.

b. Skupno razvezan dostop (SRD) ali sodostop:

Sodostop do krajevne zanke pomeni zagotovitev dostopa operaterja do krajevne zanke ali krajevne podzanke obstoječega operaterja z odobritvijo uporabe frekvenčnega spektra posukanega kovinskega para za negovorni pas, pri tem krajevno zanko še naprej uporablja obstoječi operater za zagotavljanje javnih telefonskih storitev.

3. Dostop preko razvezanega optičnega omrežja:

Dostop preko razvezanega optičnega omrežja (razvezava lokalne zanke v optičnem omrežju) pomeni zagotovitev operatorskega dostopa do določenih omrežnih zmogljivosti in njihove uporabe obstoječega operaterja oz. zagotovitev dostopa do optične zanke ter ostalih naprav in zmogljivosti potrebnih za ponujanje elektronskih komunikacijskih storitev.

Operaterji lahko zgradijo tudi **lastno dostopovno infrastrukturo**.

Katero obliko dostopa bo operater izbral, je odvisno od njegove investicijske zmožnosti. V preteklih letih se je veliko operaterjev raje odločalo za razvezan dostop, saj na takšen način upravljajo z dostopovno infrastrukturo, predvsem pa imajo nadzor nad kakovostjo storitev. Prav tako je bilo kar nekaj operaterjev, ki so gradili svoje lastno omrežje, vendar je nadaljnje investiranje v izgradnjo lastne dostopovne infrastrukture zaradi negativne gospodarske rasti močno oteženo.

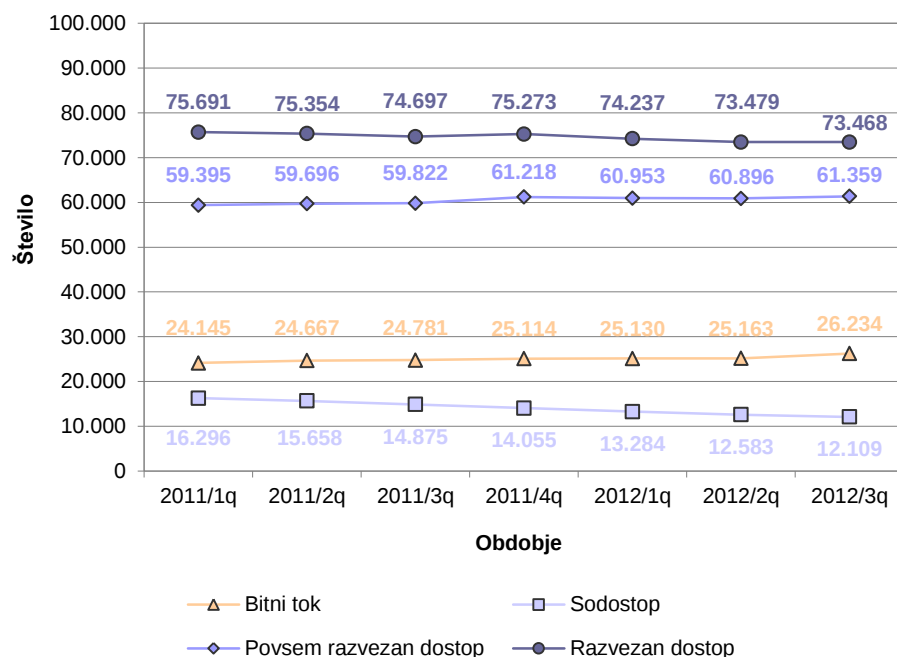
Zanimanje operaterjev za povsem razvezan dostop je večje zaradi vzpostavitve lastnih kolokacijskih točk z namenom izboljšanja kakovosti in nadzora storitve in možnosti širše ponudbe storitev vključno s paketi storitev, ki vsebujejo tudi storitev IP televizije. Sodostop ostaja zanimiv za operaterje, kateri želijo s svojo ponudbo pritegniti tudi tiste uporabnike, ki vztrajajo pri storitvi klasične telefonije. Ker pa klasično fiksno telefonijo pospešeno zamenjuje IP telefonija, tudi število priključkov slednjega konstantno upada. Z razvezavo optičnega omrežja je operaterjem, ki nimajo svojega optičnega omrežja, omogočeno, da lahko končnim uporabnikom ponujajo tudi najnaprednejše storitve na maloprodajnem trgu preko optičnega

omrežja. Optična omrežja namreč omogočajo večje prenosne zmogljivosti in s tem posredno tudi boljšo kvaliteto storitev. Večje pa je povpraševanje končnih uporabnikov tudi po elektronskih komunikacijskih storitvah v paketih.

Namen različnih reguliranih oblik dostopa je zagotavljanje konkurenčnosti na trgu in s tem omogočanje končnim uporabnikom na trgu boljše pogoje in možnost izbire glede vrste, kvalitete in cene storitev.

Agencija medoperaterski širokopasovni dostop regulira v okviru upoštevne trga 4 "Dostop do (fizične) omrežne infrastrukture (vključno s sodostopom ali razvezanim dostopom) na fiksni lokaciji (medoperaterski trg)" in 5 "Širokopasovni dostop (medoperaterski trg)". Z regulacijo teh dveh trgov se alternativnim operaterjem omogoča, da ponujajo svoje širokopasovne storitve na maloprodajnem trgu svojim končnim uporabnikom in s tem tudi konkurirajo na maloprodajnem trgu. Konkurenčne razmere na trgu imajo pozitivne učinke za končne uporabnike, saj imajo možnost izbire med ponudniki, kakovostjo in ceno storitev. Po drugi strani pa operaterje te razmere na trgu silijo, da iščejo možnosti za diferenciranje njihovih storitev od storitev konkurenčnih operaterjev, kar posledično pomeni razvoj novih in kakovostnejših storitev.

Graf št. 25: Število xDSL priključkov glede na tip operaterskega dostopa

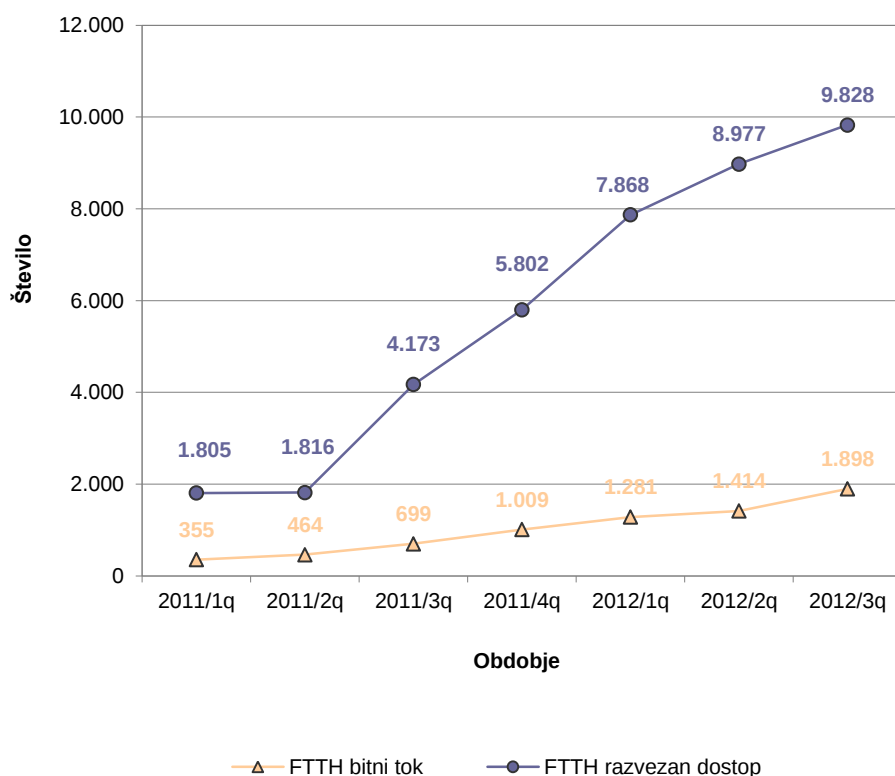

	2011/1q	2011/2q	2011/3q	2011/4q	2012/1q	2012/2q	2012/3q
Razvezan dostop	75.691	75.354	74.697	75.273	74.237	73.479	73.468
Povsem razvezan dostop	59.395	59.696	59.822	61.218	60.953	60.896	61.359
Sodostop	16.296	15.658	14.875	14.055	13.284	12.583	12.109
Bitni tok	24.145	24.667	24.781	25.114	25.130	25.163	26.234

Vir: APEK 2012

Zgornji graf prikazuje število xDSL priključkov alternativnih operaterjev na omrežju družbe Telekom Slovenije d.d., glede na tip operaterskega dostopa. Alternativnim operaterjem je bil omogočen širokopolasovni dostop do bakrenega in optičnega omrežja družbe Telekom Slovenije d.d. ter nudenje širokopolasovnih storitev končnim uporabnikom na celotnem ozemlju države, na podlagi regulatorne odločbe za upoštevni trg 4 »Dostop do (fizične) omrežne infrastrukture (vključno s sodostopom ali razvezanim dostopom) na fiksni lokaciji (medoperaterski trg)« in odločbe za upoštevni trg 5 »Širokopolasovni dostop (medoperaterski trg)«. Z navedenima odločbama je agencija družbi Telekom Slovenije d.d. naložila obveznost dopustitve operaterskega dostopa do določenih omrežnih zmogljivosti in njihove uporabe za alternativne operaterje, ki nimajo svojega lastnega omrežja ali pa ga imajo le deloma zgrajeno. Iz prikazanih podatkov je razvidno, da slednji še vedno izkoriščajo dano možnost na trgu. Po podatkih je iz zgornje tabele razvidna rast števila priključkov dostopa z bitnim tokom, katerega število priključkov se je v primerjavi s preteklim četrtletjem zvečalo za 4,3%. Skupno število priključkov razvezanega dostopa se je v primerjavi s predhodnim četrtletjem zmanjšalo za 0,02%. V okviru razvezanega dostopa je opaziti, da se je zmanjšalo število sodostopa za 3,8%, medtem ko se je število povsem razvezanega dostopa zvečalo za 0,8%. To je posledica neugodnih gospodarskih razmer na trgu zaradi katerih so operaterji pripravljani manj investirati in se zato raje odločijo za dostop z bitnim tokom toka, ki zahteva manj vložkov v lastno opremo.

Graf št. 26: Število FTTH priključkov glede na tip operaterskega dostopa

	2011/1q	2011/2q	2011/3q	2011/4q	2012/1q	2012/2q	2012/3q
FTTH razvezan dostop	1.805	1.816	4.173	5.802	7.868	8.977	9.828
FTTH bitni tok	355	464	699	1.009	1.281	1.414	1.898

Vir: APEK 2012

Na podlagi podatkov je iz zgornjega grafa razviden trend rasti tako števila FTTH priključkov preko razvezanega dostopa kot tudi preko bitnega toka. Število FTTH priključkov operaterjev na odprtih širokopasovnih omrežjih (OŠO) in omrežju družbe Telekom Slovenije d.d. se je v primerjavi s predhodnim obdobjem zvečalo za 9,5%, medtem ko se je število FTTH priključkov preko bitnega toka zvečalo za 34,2%. Spremembe števila FTTH priključkov razvezanega dostopa je posledica neporočanja enega večjih operaterjev.

Kazalo grafov

Graf št. 1: Deleži telefonskih priključkov po tehnologijah	6
Graf št. 2 : Rast IP telefonskih priključkov.....	7
Graf št. 3: Tržni deleži operaterjev, ki ponujajo storitve IP telefonije, po številu priključkov	8
Graf št. 4: Tržni deleži operaterjev, ki ponujajo storitve IP telefonije, po govornem prometu..	9
Graf št. 5: Tržni delež družbe Telekom Slovenije d.d. na trgu fiksne telefonije glede na število priključkov na javno telefonsko omrežje na fiksni lokaciji	10
Graf št. 6: Penetracija aktivnih uporabnikov mobilne telefonije na prebivalstvo	13
Graf št. 7: Deleži aktivnih uporabnikov mobilne telefonije po operaterjih	14
Graf št. 8: Deleži naročnikov po operaterjih	15
Graf št. 9: Deleži predplačnikov po operaterjih	16
Graf št. 10: Deleži posredovanega govornega prometa po operaterjih	17
Graf št. 11: Deleži zaključenega govornega prometa po operaterjih	18
Graf št. 12: Deleži poslanih SMS sporočil po operaterjih	19
Graf št. 13: Deleži poslanih MMS sporočil po operaterjih.....	20
Graf št. 14: Rast mobilnega širokopasovnega dostopa do interneta	21
Graf št. 15: Penetracija fiksnega širokopasovnega dostopa do interneta	24
Graf št. 16: Tržni deleži operaterjev fiksnega širokopasovnega dostopa do interneta po številu priključkov	25
Graf št. 17: Tržni delež xDSL priključkov po operaterjih.....	26
Graf št. 18: Gibanje deležev fiksnih širokopasovnih tehnologij.....	27
Graf št. 19: Deleži priključkov fiksnega širokopasovnega dostopa do interneta glede na hitrost dostopa.....	28
Graf št. 20: Rast števila priključkov preko optike do doma (FTTH).....	29
Graf št. 21: Tržni deleži ponudnikov optike do doma (FTTH).....	30
Graf št. 22: Deleži televizijskih priključkov po tehnologijah	32
Graf št. 23: Tržni deleži ponudnikov storitev IP televizije	33
Graf št. 24: Rast števila priključkov na pakete storitev	36
Graf št. 25: Število xDSL priključkov glede na tip operaterskega dostopa	38
Graf št. 26: Število FTTH priključkov glede na tip operaterskega dostopa	39